

Regeringens proposition

1989/90: 40

om tullregisterlag m. m.

Prop.
1989/90: 40

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 19 oktober 1989.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Kjell-Olof Feldt

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås införande av en tullregisterlag samt vissa ändringar i tullagen och lagen om straff för varusmuggling.

Syftet med förslagen är att ge en rättslig grund för att ta i drift ett datasystem för hantering av olika typer av tullklareringsärenden. Genom att datasystemet kommer att ta över en stor del av den hantering av tullhandlingar som idag utförs manuellt, kommer ett mer effektivt och rationellt system för tullens import- och exportrutiner att skapas.

Det är avsikten att datasystemet i begränsad omfattning skall börja tas i bruk från den 1 juni 1990. I det nu lämnade förslaget behandlas dels grundläggande frågor avseende tulldatasystemet i dess helhet och dels frågor som är mer specifika för den del av systemet som först skall tas i drift, nämligen exportsystemet och de delar av transitsystemet som avser export. Regeringen avser att senare återkomma med förslag avseende specifika regler för importsystemet och de delar som återstår avseende transitsystemet.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 juni 1990.

Tullregisterlag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § För de ändamål som anges i 2 § får ett för tullmyndigheterna gemensamt tullregister föras med hjälp av automatisk databehandling.

Bestämmelserna i denna lag gäller inte det register som tullverket för i spanings syfte med stöd av lagen (1965:94) om polisregister m. m. och inte heller andra register som regleras i annan lag eller förordning.

Bestämmelser om förfarandet vid import och export finns i tullagen (1987:1065).

2 § Tullregistret får användas för

1. fastställande, uppbörd, restitution och redovisning av tull, annan skatt och avgifter som skall betalas till tullverket,

2. fullgörande av övervaknings-, kontroll- och revisionsuppgifter inom tullmyndigheternas område,

3. planering och tillsyn av tullmyndigheternas verksamhet och

4. framställning av statistik och andra samlingar av uppgifter inom ramen för den verksamhet som tullmyndigheterna ansvarar för.

Tullregistrets innehåll

3 § I den utsträckning som behövs för att ändamålet med registret skall tillgodoseas får tullregistret innehålla

1. uppgifter som importörer och exportörer enligt lag eller annan författning är skyldiga att lämna med anledning av import eller export av varor,

2. andra uppgifter som importör eller exportör lämnar i tullärenden,

3. uppgifterna i tulltaxan enligt tulltaxelagen (1987:1068) och i statistisk varuförteckning som utfärdats av generaltullstyrelsen,

4. uppgifter om kontroll av import och export inom tullmyndigheternas område,

5. uppgifter för statistikproduktion,

6. uppgifter för debitering eller avräkning av skatt och avgifter som inte påförs vid tulltaxering,

7. uppgifter om beslut av tullmyndigheter,

8. uppgifter om andra myndigheters beslut om import- och exportlicenser,

9. uppgifter om tillstånd som krävs för import eller export av varor,

10. uppgifter om registrering hos riksskatteverket av en importör som skattskyldig avseende vissa punktskatter,

11. uppgifter om betalning och indrivning av tull, annan skatt och avgifter,

12. uppgifter rörande fysiska och juridiska personers identitet,

13. uppgifter avseende identitetsbeteckningar för transportmedel och

14. uppgifter för kontroll av, åtkomst till och användning av registret.

Närmare föreskrifter om tullregistrets innehåll meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

4 § Tullregistret får samarbetas med uppgifter från andra register enligt följande:

<i>register hos</i>	<i>uppgiftens art</i>
1. riksskatteverket	uppgifter om registrering som skattskyldig
2. kommerskollegium	uppgifter om import- och export-licenser
3. statens jordbruksnämnd	uppgifter om import- och export-licenser

5 § Varje ärende enligt 2 § 1. och 2. som någon anhängiggör skall för ses med ett tullidentifikationsnummer (tullid).

Tullid, personnummer och organisationsnummer är grundläggande sök- begrepp i tullregistret.

Åtkomst och utlämnande

6 § Samtliga tullmyndigheter får ha terminalåtkomst till tullregistret. Annan tullmyndighet än generaltullstyrelsen får dock endast ta del av de uppgifter som behövs i myndighetens verksamhet.

7 § Utlämnande av uppgifter ur tullregistret får ske på medium för automatisk databehandling till statens jordbruksnämnd, kommerskollegi- um, riksskatteverket, länsskattemyndigheter och riksrevisionsverket. Till andra myndigheter får uppgifter i registret lämnas ut på medium för automatisk databehandling endast om detta följer av lag eller förordning eller om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har medgett det.

Övriga bestämmelser

8 § Uppgifter som hör till ett tullärende skall gallras ut ur registret sex år efter utgången av det kalenderår då uppgiften lämnades.

Om det i lag eller annan författning har föreskrivits längre tid för bevarande av vissa uppgifter gäller den föreskriften. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, om det finns särskilda skäl, föreskriva annan tid för bevaring av vissa uppgifter.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får över- lämna till en juridisk person att förmedla uppgifter i elektroniska doku- ment som avses i 12 a § tullagen (1987: 1065) till och från tullregistret.

Den som tar del av uppgifter i förmedlingsverksamhet som avses i första stycket, får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han i verksamheten fått veta om enskilds ekonomiska och personliga förhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekre- tesslagen (1980: 100).

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 1990.

2. Utöver vad som anges i 7 § får uppgifter ur tullregistret intill utgången av år 1992 överlämnas på medium för automatisk databehandling även till statistiska centralbyrån.

Lag om ändring i tullagen (1987: 1065)

Härigenom föreskrivs i fråga om tullagen (1987: 1065)

dels att 14, 41, 42, 54, 106, 110 och 114 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fem nya paragrafer, 3 a och 12 a–12 d §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

I verksamheten enligt denna lag använder tullmyndigheterna ett system för automatisk databehandling (tulldatasystemet). Närmare bestämmelser om register som ingår i systemet finns i tullregisterlagen (1989:0000).

12 a §

Generaltullstyrelsen kan ge tillstånd till att tulldeklaration och andra uppgifter som skall avges enligt denna lag eller enligt lagen (1987: 1069) om tullfrihet m. m. får lämnas genom ett elektroniskt dokument till tulldatasystemet eller på annat sätt med hjälp av automatisk databehandling.

Med ett elektroniskt dokument avses en upptagning vars innehåll och utställare kan verifieras genom ett visst tekniskt förfarande.

Ett tillstånd enligt första stycket får förenas med villkor om det tekniska förfarandet för uppgiftslämnandet och om förfarandet i övrigt.

En tullmyndighet får genom tulldatasystemet överföra elektroniska dokument och andra upptagningar till en uppgiftslämnare.

12 b §

Ett elektroniskt dokument anses ha kommit in till en tullmyndighet när det blivit tillgängligt för myndigheten för överföring till sådan form att det kan läsas.

Om uppgifter i ett elektroniskt dokument förmedlas genom annan myndighet än tullmyndighet eller genom juridisk person efter bemyndigande enligt 9 § tullregisterlagen (1989:0000) anses dokumentet

dock ha kommit in till tullmyndigheten redan när det tagits emot och kan antas ha avskilts för tullmyndigheten hos förmedlaren.

12 c §

Om uppgifter lämnats genom överföring av ett elektroniskt dokument till tulldatasystemet skall tullmyndigheten handlägga ärendet i sak först sedan uppgiftslämnaren begärt tullklarering under åberopande av dokumentets tullidentifikationsnummer (tullid).

12 d §

Tullmyndighets beslut i ärende som anhängiggjorts genom ett elektroniskt dokument får meddelas genom ett sådant dokument.

14 §

En tulldeklaration skall innehålla

1. varans nummer enligt tulltaxan i tulltaxelagen (1987:1068) eller enligt statistisk varuförteckning, som utfärdats av generaltullstyrelsen, och en kort varubeskrivning, om en sådan inte finns i de handlingar som bifogas deklarationen,
2. tullsats och annan skattesats,
3. varans tull- och skattepliktiga kvantitet samt värde,
4. grund för nedsättning av eller frihet från tull eller annan skatt,
5. belopp som skall betalas i tull och annan skatt.

För kontroll av uppgifter som avses i första stycket och av att varan får införas skall i tulldeklarationen eller annan handling lämnas de ytterligare uppgifter som regeringen föreskriver. I tulldeklarationen eller annan handling skall också lämnas de ytterligare uppgifter som regeringen föreskriver för tillämpningen av konventionen om förenkling av formaliteterna vid handel med varor. Regeringen får föreskriva att uppgifterna i tulldeklarationen skall lämnas i kodform.

Tullmyndigheten kan medge undantag från skyldighet att lämna uppgifter som avses i första stycket, om tullmyndigheten finner att den tullskyldige har avsevärd svårighet att lämna uppgifterna. Innebär medgivandet att den tullskyldige inte behöver lämna uppgift om varans nummer, kan tullmyndigheten bestämma att han skall lämna en sådan beskrivning av varan som behövs för varans förtullning.

Generaltullstyrelsen kan medge att de uppgifter som avses i första stycket får lämnas med hjälp av teleöverförda meddelanden eller andra automatiska metoder eller i form av upptagning för automatisk databehandling.

41 §

Den för vars räkning en vara förs ut ur landet (exportör) skall göra en skriftlig anmälan om utförseln till tullmyndighet. Anmälan skall innehålla uppgift om

1. varans nummer enligt statistisk varuförteckning som utfärdats av generaltullstyrelsen,
2. varans kvantitet och värde,
3. grund för återbetalning av eller befrielse från tull eller annan skatt på grund av utförseln.

Generaltullstyrelsen kan medge att de uppgifter som avses i första stycket får lämnas med hjälp av teleöverförda meddelanden eller andra automatiska metoder eller i form av upptagning för automatisk databehandling.

42 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om uppgifter och handlingar som skall lämnas till tullmyndigheten när en vara förs ut ur landet.

Tullmyndigheten kan förelägga exportören att lämna de ytterligare uppgifter som behövs för kontroll av anmälan om utförsel eller av annan uppgift i fråga om en vara som skall föras ut.

På grundval av de lämnade uppgifterna och den undersökning av varan, som kan behövas, kontrollerar tullmyndigheten att varan får föras ut.

På grundval av de lämnade uppgifterna och den undersökning av varan, som kan behövas, kontrollerar tullmyndigheten om det finns något hinder mot utförseln.

54 §

Tullmyndighet får, om det kan ske utan risk för att föreskrifter om införsel åsidosätts, överlämna åt ett bolag eller en förening som innchar tullupplag eller frihamn att utföra den kontroll som annars ankommer på tullmyndighet i samband med

1. att en vara skall läggas upp på upplaget eller i frihamnen,
2. att en vara som förvaras på upplaget eller i frihamnen skall tas om hand av hemtagare eller i övrigt tas ut från upplaget eller frihamnen, eller
3. att en vara sänds från eller till upplaget eller frihamnen enligt 7 § första stycket 1.

Tullmyndighet får, om det kan ske utan risk för att föreskrifter om utförsel åsidosätts, överlämna åt ett bolag eller en förening som bedriver godshantering att utföra den kontroll som annars ankommer på tullmyndighet i samband med att en vara skall föras ut ur landet.

106 §

Beslut om godkännande av ombud enligt 13 § andra stycket, uppdrag att utföra tullmyndighets kon-

Beslut om godkännande av ombud enligt 13 § andra stycket, uppdrag att utföra tullmyndighets kon-

troll enligt 54 § 2 och 3 och medgivande att betala tull och annan skatt enligt särskild tullräkning samt om hemtagningstillstånd och andra tillstånd som utfärdats enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får, om det finns skäl till det, återkallas av generaltullstyrelsen och, om styrelsen inte meddelat beslutet, av annan tullmyndighet. Tullmyndigheten kan i dessa fall förordna att beslutet om återkallelse skall gälla omedelbart.

troll enligt 54 § och medgivande att betala tull och annan skatt enligt särskild tullräkning samt om hemtagningstillstånd och andra tillstånd som utfärdats enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får, om det finns skäl till det, återkallas av generaltullstyrelsen och, om styrelsen inte meddelat beslutet, av annan tullmyndighet. Tullmyndigheten kan i dessa fall förordna att beslutet om återkallelse skall gälla omedelbart.

110 §

Regeringen får, med avvikelse från denna lag, meddela föreskrifter om hur varor skall anmälas till tullklarering i vissa fall, när varor införs till tullområdet på järnväg, med post eller med luftfartyg.

Regeringen får, med avvikelse från denna lag, meddela föreskrifter om hur varor skall anmälas till tullklarering i vissa fall, när varor införs till *eller utförs från* tullområdet på järnväg, med post eller med luftfartyg.

114 §

Tullmyndigheterna skall på begäran tillhandahålla Sveriges riksbank, riksskatteverket, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, *statens pris- och kartellnämnd* och länsskattemyndighet uppgifter som förekommer hos tullmyndigheterna och som rör import eller export av varor.

Tullmyndigheterna skall på begäran tillhandahålla Sveriges riksbank, riksskatteverket, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, *statens pris- och konkurrensverk* och länsskattemyndighet uppgifter som förekommer hos tullmyndigheterna och som rör import eller export av varor.

I tullregisterlagen (1989:0000) finns bestämmelser om utlämnande till vissa myndigheter av uppgifter ur tullregistret på medium för automatisk databehandling.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1990.

Lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1960:418) om straff för varusmuggling att 1 och 5 §§ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Den som utan att ge det tillkänna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods, för vilket tull *eller annan allmän* avgift skall erläggas till statsverket eller som enligt stadgande i lag eller författning *ej må* införas eller utföras, döms, om gärningen sker uppsåtligen, för **varusmuggling** till böter eller fängelse i högst två år. Gäller gärningen narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) skall dömas till fängelse i högst tre år.

Första stycket gäller även, när någon genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller *medelst* annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods uppsåtligen föranleder, att tull *eller annan allmän* avgift *undandrages* statsverket eller att gods *införes* eller *utföres* i strid mot förbud.

Den som utan att ge det tillkänna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods, för vilket tull, *annan skatt eller* avgift skall erläggas till statsverket eller som enligt stadgande i lag eller författning *inte får* införas eller utföras, döms, om gärningen sker uppsåtligen, för **varusmuggling** till böter eller fängelse i högst två år. Gäller gärningen narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) skall dömas till fängelse i högst tre år.

Första stycket gäller även, när någon genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller *genom* annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods uppsåtligen föranleder, att tull, *annan skatt eller* avgift *undandras* *staten* eller att gods *införs* eller *utförs* i strid mot förbud. *Detsamma gäller när någon genom att ändra i program eller upptagning eller på annat sätt olovligen påverkar resultatet av en automatisk informationsbehandling.*

5 §²

Den som av grov oaktsamhet förövar gärning som avses i 1 eller 4 § döms till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall skall dock inte dömas till ansvar.

Första stycket gäller även när någon, genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller genom annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods eller prövning som avses i 4 § 4, av grov oaktsamhet föranleder fara för att

Första stycket gäller även när någon, genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller genom annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods eller prövning som avses i 4 § 4, av grov oaktsamhet föranleder fara för att tull,

¹ Senaste lydelse 1985:10

² Senaste lydelse 1987:1067

tull, annan skatt eller avgift undandras staten eller för att gods införs eller utförs i strid mot förbud.

annan skatt eller avgift undandras staten eller för att gods införs eller utförs i strid mot förbud. *Detsamma gäller när någon genom att ändra i program eller upptagning eller på annat sätt olovligen påverkar resultatet av en automatisk informationsbehandling.*

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1990.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 oktober 1989

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Hjelm-Wallén, S. Andersson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Hultström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Lööv, Persson

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om tullregisterlag m. m.

1 Inledning

Varje år förs ett stort antal försändelser in i eller ut ur landet. Som regel skall därvid lämnas en import- eller exportanmälan till tullmyndigheten. Sådana anmälningar lämnas nästan alltid på pappersblankett. Det kan, främst vid import, vara nödvändigt att även bifoga styrkande handlingar, t. ex. faktura. Vid handläggningen av dessa ärenden använder tullmyndigheten i regel inte datoriserade rutiner. En stor del av myndighetens personalstyrka behöver användas för att manuellt granska uppgifter i ett mycket stort antal handlingar.

Inom näringslivet tas datorteknik i förening med telekommunikation i allt högre grad i bruk för att begränsa kostnader och vinna andra fördelar. I särskilt de större företagen har utvecklats, eller håller på att utvecklas, automatiska bearbetningsmetoder och kommunikationsförfaranden som innebär att en gång registrerade uppgifter används för olika ändamål och att uppgifter kan överföras mellan olika parter med datorkommunikation. I åtskilliga europeiska länder används också datasystem som stöd för tullklarering såväl av företag som tullmyndigheter.

Den 3 september 1986 tillkallade chefen för finansdepartementet en särskild utredningsman (f.d. generaldirektören Sven Moberg) för att lämna förslag till hur elektroniskt uppgiftslämnande mellan företagen och tullens skulle kunna ersätta nuvarande pappersbaserade rutiner och hur tullens hantering av uppgifterna skulle kunna automatiseras med hjälp av datorteknik (dir. 1986:20).

Utredningen, kallad tulldatautredningen (TDU), lämnade den 1 september 1987 ett delbetänkande (SOU 1987:40) Datoriseringen av tullens export- och importrutiner — Förstudie. I betänkandet presenterades grunddragen i ett tulldatasystem som TDU föreslog skall utvecklas. De tullprocedurer som systemet bör baseras på beskrevs översiktligt liksom den central-lokala datorstruktur som tulldatasystemet (TDS) bör bedrivas i.

Regeringen beslöt den 10 september 1987 att TDU skulle fortsätta sitt arbete i enlighet med de riktlinjer utredningen föreslagit i sitt betänkande.

Efter remissbehandling redovisade regeringen i proposition (prop. 1987/88:100 bil.9) de ställningstaganden som utredningen föranledde. Regeringen anslöt sig därvid i huvudsak till utredningens förslag och beredde riksdagen tillfälle att ta del av vad regeringen anfört angående inriktningen av TDU:s fortsatta arbete. I detta sammanhang föreslog regeringen att den för TDS nödvändiga datacentralen skulle förläggas till Luleå. Skatteutskottet tillstyrkte begärda anslag (SkU 1987/88:42) och fann inte anledning att närmare kommentera vad som anförts i propositionen. Riksdagen biföll utskottets hemställan (rskr. 1987/88:369).

I en skrivelse den 1 september 1988 föreslog TDU att den fortsatta beredningen av de författningsändringar som föranleds av elektroniskt uppgiftslämnande till tullen skulle ske i särskild ordning. Den 15 december 1988 tillkallade chefen för finansdepartementet en särskild utredningsman (rättschefen Johan Hirschfeldt) för att lämna förslag till de författningsändringar som behövs inför tullens datorisering (dir. 1988:66). Den utredningen har antagit namnet utredningen om lagstiftningsbehovet vid tulldatoriseringen (TDL-utredningen).

TDU lämnade den 27 juni 1989 sitt slutbetänkande (SOU 1989:40) Datorisering av tullrutinerna – Slutrapport. TDU hade dessförinnan, i skrivelser den 17 mars och den 29 maj 1989, redogjort för sina förslag till förändringar i tullprocedurerna och hemställt att regeringen skulle vidta de åtgärder som behövs för att tullförfaranden reglerade i lag och förordning skall utformas i enlighet med dessa förslag. Regeringen beslutade den 20 april och den 21 juni 1989 att överlämna skrivelserna till TDL-utredningen för beaktande i dess arbete.

I slutbetänkandet har TDU vidare lämnat förslag på hur TDS bör utformas i detalj och en tidsplan för hur TDS bör införas. Mot bakgrund av TDS omfattning och den stora organisation som tullverket utgör har TDU föreslagit att systemet skall införas i fyra etapper. Etapp 1 bör börja genomföras senast den 1 juni 1990 samt omfatta exportfunktioner och de transitfunktioner som berör exporten. Resterande delsystem bör införas med en etapp 2 den 1 januari 1991, en etapp 3 den 1 juli 1991 och en etapp 4 den 1 januari 1992. Datorer skall börja installeras i datacentralen i Luleå under hösten 1989. Under 1990 avses lokaldatorer installeras och tas i drift i Haparanda, Norrköping och Västerås. Utbyggnaden skall fortsätta så att så gott som alla tullplatser skall ha tillgång till TDS i början av 1993.

TDL-utredningen har den 28 april 1989 lämnat ett delbetänkande (SOU 1989:20) Tullregisterlag m. m. Förslagen i betänkandet avser de lagändringar som är nödvändiga för att TDS skall kunna börja tas i drift i de delar som ingår i etapp 1 enligt TDU:s införandeplan. TDL-utredningen har utifrån begreppet elektroniskt dokument – som är den ersättning för pappersdokumentet som skall finnas i TDS – försökt ange naturliga lösningar för att bedöma bl. a. när ett elektroniskt dokument skall anses ha inkommit i förvaltningslagens mening och när ett ärende skall anses anhängiggjort. TDL-utredningen föreslår att TDS skall regleras i en särskild registerlag. Utredningen har vidare föreslagit vissa ändringar i tullagen och lagen om straff för varusmuggling. Utredningens förslag till tullregisterlag bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig på finansdepartementet (dnr 2376/89).

Regeringen beslutade den 14 september 1989 att inhämta lagrådets yttrande. Lagrådet har haft vissa synpunkter som har beaktats i de förslag jag nu lägger fram. Till protokollet i detta ärende bör fogas som *bilaga 3* de till lagrådet remitterade lagförslagen och som *bilaga 4* lagrådets yttrande.

Datainspektionen har den 17 oktober 1989 avlämnat ett yttrande enligt 2 a § datalagen (1973:289). Yttrandet bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 5*.

Jag avser nu att ta upp frågan om lagstiftning på grund av TDL-utredningens betänkande. De förslag som lämnas i det här sammanhanget avser i huvudsak ändringar som är nödvändiga för att starta användningen av TDS i dess första etapp, d.v.s. användning avseende export. TDL-utredningen har även lämnat vissa förslag avseende regler som endast berör importförfarandet. Dessa förslag kommer inte att behandlas här. Jag avser att återkomma till dessa förslag vid ett senare tillfälle i samband med att andra regler om import behandlas.

2 Förfarandet i dag vid ut- och införsel av varor

Förfarandet vid införsel och utförsel av varor är reglerat i tullagen (1987:1065), tullförfordningen (1987:1114) och de föreskrifter som generaltullstyrelsen meddelat med stöd av bemyndigande. Förvaltningslagen (1986:223) är tillämplig på tullförfarandet i den omfattning det inte framgår något annat av tullagen eller tullförfordningen.

Vid utförsel skall en exportör till tullmyndigheten göra en skriftlig anmälan innehållande vissa angivna uppgifter. Normalt behövs inga styrkande handlingar. Tullmyndigheten kontrollerar om hinder för utförsel föreligger. Om så inte är fallet medges utförsel. Anmälan kan antingen ske i omedelbart samband med gränspasseringen till tullmyndigheten på platsen, eller till en tullmyndighet inne i landet. I det senare fallet transiteras varorna därefter till utrikes ort via en gränsort där tullen endast konstaterar att anmälan och beslut redan föreligger.

Även vid införsel skall en skriftlig anmälan göras. Anmälan skall avse förtullning eller annan tullklarering. Med förtullning avses tullmyndighets åtgärder för att tillåta fri förfoganderätt över varor vid införsel. Vid anmälan till förtullning skall tulldeklaration jämte styrkande handlingar lämnas. Tullmyndigheten kontrollerar vid förtullningen att varan får föras in i landet och fastställer tull, annan skatt och avgift för den. Som huvudregel skall det fastställda beloppet betalas inom 15 dagar från taxeringsbeslutet och importören får förfoga över varan först när betalningen erlagts. Generaltullstyrelsen kan dock medge en importör kredit. En sådan importör — kreditimportör — betalar enligt särskild tullräkning för samtliga sändningar under en vecka och får förfoga över godset redan innan betal-

ning erlagts. Den helt övervägande delen av importen till Sverige sker mot betalning av tull, annan skatt och avgift i efterhand.

Vid införsel kan importören i stället för att direkt anmäla varan till förtullning välja någon annan form av tullklarering. Varan kan transiteras, läggas upp för förvaring på tullupplag, tullager, i frihamn eller exportbutik, tas hem om importören har hemtagningstillstånd eller innehas med temporär tullfrihet. Dessa klareringsformer (bortsett från varor som försäljs i exportbutik) förutsätter att varan senare skall anmälas till ny klarering, t. ex. förtullning. Utöver förtullning finns några former av klarering som inte medför behov av ytterligare klarering. Dessa är att varan återutförs eller överläts antingen till staten eller för förstöring.

3 TDS utformning i huvuddrag

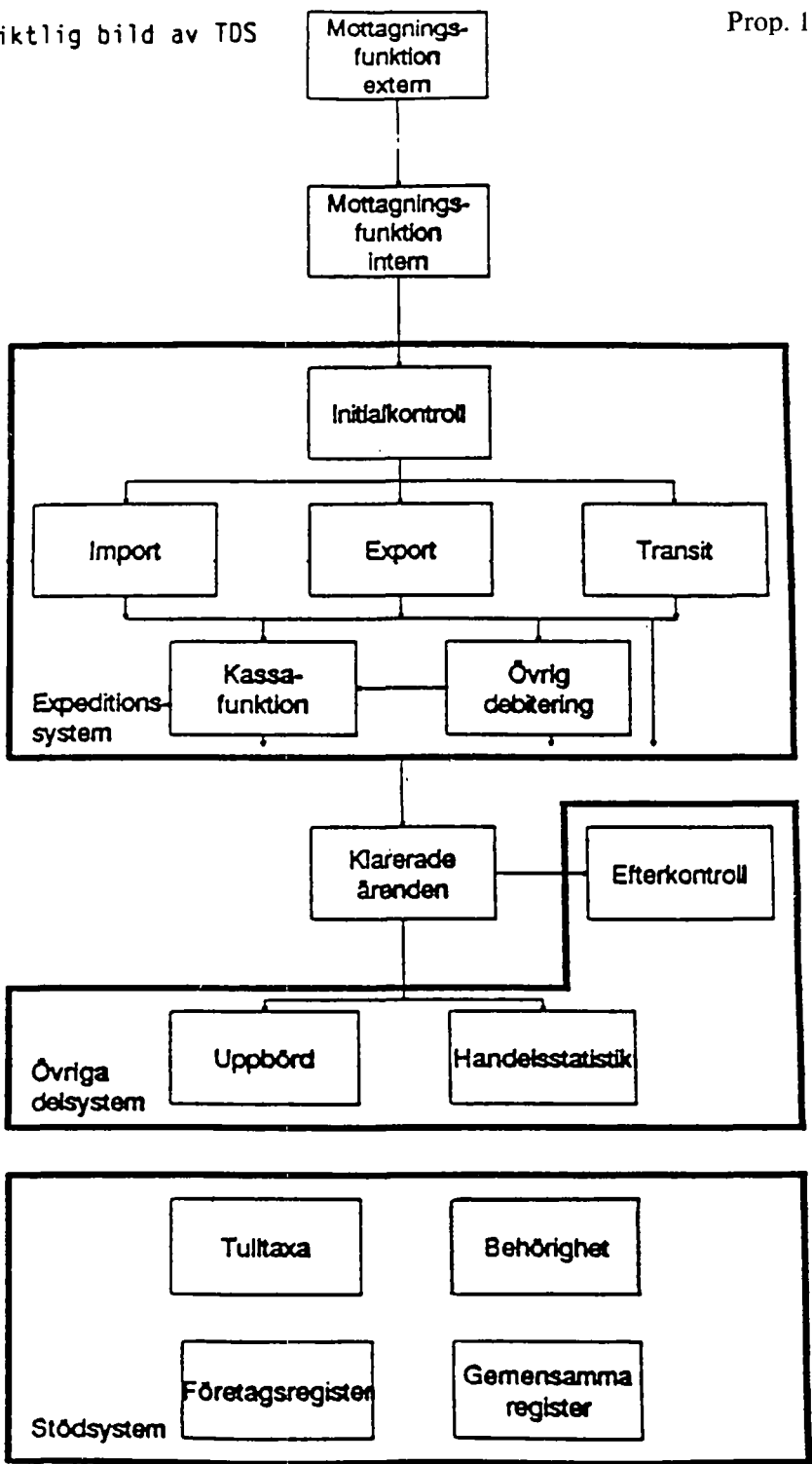
I TDS skall flertalet import-, export- och transitärenden kunna hanteras. TDS kommer att byggas upp av flera delsystem. De olika delsystemen beskrivs i följande figur. Den visar på ett förenklat sätt hur de olika delsystemen hänger ihop. Delsystemen kan i huvudsak delas in i tre huvudgrupper; expeditionssystem, stödsystem och övriga delsystem. Dessutom finns tekniska delsystem som mottagningsfunktionen och klarerade ärenden. Vissa delsystem som kommunikation, driftsystem och rapportproduktion finns inte med i figuren.

TDS skall ha en central-lokal datorstruktur. Det behövs en centraldator, inmot 20 lokaldatorer och ca 800 arbetsplatsutrustningar.

Även efter införandet av TDS kommer export- och importanmälningar att kunna lämnas på papper. I dessa fall registreras informationen manuellt i TDS av en tulltjänsteman från en bildskärmsterminal. Endast den som fått särskilt medgivande därtill skall få överföra information elektroniskt till TDS. Det måste dock understrykas att om TDS skall få avsedd effekt är det nödvändigt att möjligheterna till elektroniskt uppgiftslämnande i största möjliga utsträckning tas till vara.

De elektroniska meddelandena i TDS kan avse utförselanmälan, införselanmälan, tulldeklaration, transitdeklaration och rättelse av eller fråga om tidigare inlämnat ärende. Näringsidkaren skall när han upprättar ett elektroniskt meddelande förse detta med ett unikt identifieringsnummer ("tullid") ur en alfanumerisk serie som han tilldelats av tullen. När en näringsidkare vill göra en rättelse avseende en uppgift som han tidigare lämnat i ett ärende kan han inte göra ändringen i det tidigare lämnade meddelandet. I stället måste han sända ett nytt kompletterande meddelande som kommer att lagras i samma fil som det ursprungliga meddelandet tillsammans med alla andra meddelanden som rör samma ärende. Uppgifterna kan därför sökas med samma tullid.

Elektronisk överföring av information från en näringsidkare hanteras i TDS av en *mottagningsfunktion* som består av två delar, en utanför TDS med vilken företag kommunicerar samt en intern vilken mottar information från den externa delen av funktionen. Med begreppet mottagningsfunktion kommer dock fortsättningsvis endast att avses den externa delen

av funktionen. I mottagningsfunktionen loggas inkomna meddelanden och avsändaren får en kvittens. Från mottagningsfunktionen skickas det elektroniska meddelandet till centraldatorn där förberedelser för klareringen påbörjas. Mottagningsfunktionen används även för att överföra meddelanden från tullen till en näringsidkare.

Klarering av ärenden sker i *expeditionssystemen*. Hanteringen av ärenden har delats upp i delsystemen initialkontroll (som ingår i delsystemet kontroll), import, export, transit, övrig debitering och kassafunktion.

I *initialkontrollen* sker en automatisk kontroll av ärendet utifrån styrda spärrar, krav på vissa tillstånd eller licenser, prisavvikelser eller genom slumpvis urval. Om ärendet klarar kontrollen placeras det i grön kanal, vilket innebär en rekommendation från systemet att ärendet bör godkännas. I annat fall placeras ärendet i röd kanal vilket innebär att vissa åtgärder måste vidtas innan slutligt klareringsbeslut kan fattas.

För att ett ärende skall klareras förutsätts att en begäran om viss tullklarering har lämnats. En sådan begäran kan framställas i samband med att ett tulldatameddelande med uppgifter om varan lämnas, men det är också möjligt att begära att en tullklarering utförs med stöd av tidigare lämnade uppgifter. En begäran om klarering kan göras genom ett elektroniskt meddelande, på pappersdokument eller muntligt. Ett ärende som har genomgått initialkontrollen men för vilket klarering ännu inte har begärts, lagras i centraldatorn i väntan på att frågan om klarering av godset skall aktualiseras vid någon tullanstalt. När så sker överförs ärendet till den aktuella lokaldatorn. För manuellt registrerade ärenden sker initialkontrollen i lokaldatorn.

Funktionerna vid *export, import och transit* liknar varandra i stor utsträckning. Om ärendet är placerat i röd kanal så skall den handläggande tulltjänstemannen, när klarering begärts, vidta de åtgärder som noteringen om röd kanal föranleder och därefter registrera resultatet av utförda kontroller. Om ärendet är placerat i grön kanal kan tulltjänstemannen antingen följa systemets rekommendation och godkänna ärendet eller välja att själv överföra ärendet till röd kanal för ytterligare åtgärder. I och med att tulltjänstemannen godkänner ärendet, slutförs klareringen. I importsystemet sker därvid beräkning av tull, annan skatt och avgifter på grundval av lämnade uppgifter om bl. a. tullvärde, statistiskt nummer och ursprungsland. Delsystemet övrig debitering hanterar, med något undantag, debitering av de avgifter som inte tas upp på tullsedel. Det rör sig om vägtrafikskatt, fyr- och farledsvaruavgift, tullförrätningsavgift, export- och turistvagnsavgift, tullageravgift m. m. Delsystemet kassafunktion används vid betalning från kunder som inte har kredit hos tullverket.

När ett ärende är klarerat överförs det till det tekniska delsystemet *klarerade ärenden*. I delsystemets uppgifter ingår att hantera klarerade ärenden från expeditionssystemet och hantering av omtulltaxeringar och korrigeringar. Delsystemet översänder utdrag av information till delsystemen handelsstatistik och uppbörd samt hanterar uppdateringen av ett register över de spärrar som fallit ut vid klarering och det centrala sökregistret över alla klarerade ärenden. Sökregistret i centraldatorn skall innehålla ett utdrag av ärendeinformationen i de klarerade ärendena. Det

kompleta ärendet lagras i aktuell lokaldator i två år. Efter två år skall uppgifterna lagras på annat, mindre lättillgängligt, datamedium.

I huvudgruppen *övriga delsystem* innefattas uppbördssystemet och systemet för handelsstatistik samt de delar av kontrollsystemet som berör efterkontroll. Dessa system hör inte direkt till klareringen av ärenden och stöder inte själva klareringsprocessen. Det prisregister som ligger till grund för initialkontrollen av rimligt angivet tullvärde underhålls dock inom ramen för delsystemet handelsstatistik.

Uppbördssystemet hanterar alla ekonomiska transaktioner för tullverkets verksamhet som uppbördsmyndighet. *Handelsstatistiksystemets* grundläggande syfte är att insamla, kontrollera och bearbeta ärendeinformation på ett effektivt sätt. Avsikten är att tullverket med systemets hjälp skall kunna förse SCB med export- och importuppgifter för produktion av bl. a. handelsstatistik. *Efterkontroll* utgör, tillsammans med den initialkontroll som utförs i samband med expeditionssystemens hantering av ärenden, TDS delsystem för kontroll. Efterkontrollen syftar främst till att efter den ordinarie ärendehantering kontrollera om anmälnings- och uppgiftsskyldigheten fullgjorts riktigt och fullständigt. Denna kontroll utförs främst genom analys och förberedda kontroll- och revisionsbesök.

De olika delsystemen i gruppen *stödsystem* stöder hanteringen av ärenden i praktiskt taget alla delsystem ingående i expeditionssystemen och övriga delsystem. I huvudgruppen stödsystem ingår tulltaxa, företagsregister, behörighet och gemensamma register.

Delsystemet *tulltaxa* innehåller tulltaxan (tulltaxelagen (1987:1068)) med den av generaltullstyrelsen fastställda statistiska varuförteckningen. Vidare finns hänvisningar till de licensbestämmelser som gäller för varje statistiskt nummer och för ursprungs- respektive bestämmelseland. Delsystemet *företagsregister* kommer att innehålla grundläggande uppgifter, såsom namn/firma, person- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer, avseende de näringsidkare som är registrerade hos tullen. Systemet kommer även att innehålla en kortfattad upplysning om de tillstånd och övriga beslut som rör respektive näringsidkare. Det kan t. ex. avse beslut rörande tullkredit, import- och exportlicenser eller beslut om att registrera viss importör med sådan verkan att vissa skatter inte skall betalas till tullen. *Behörighetssystemet* kommer att innehålla uppgifter om tulltjänstemännens rätt till åtkomst till TDS. Det grundläggande syftet med delsystemet *gemensamma register* är att göra uppgifter som koder, tullid-serier, felmeddelanden, kalenderinformation m. m. tillgängliga för andra delsystem inom TDS.

4 Allmänt om lagstiftningsbehovet vid tulldatoriseringen

En datorisering av tullklareringen innebär att manuella procedurer automatiseras och att information som idag lämnas på pappersdokument i stället lämnas i form av elektroniskt överförda uppgifter. Att information

på det här sättet skall kunna tillföras ett ärende hos en myndighet är något nytt. Detta medför nya förutsättningar som medför att rättsliga bedömningar måste göras på en rad områden.

Naturligtvis bör så långt det är möjligt en datorisering av tullklareringen på ett naturligt sätt inordnas i det existerande rättssystemet. Detta befrämjar den goda systematik och de enhetliga principer som bör präglade bl. a. förvaltningsrättens och straffrättens områden. Att en enhetlighet upprätthålls är viktigt för att såväl rättssäkerheten som effektiviteten i det allmänna verksamheten skall tas till vara på bästa sätt.

En ytterligare anledning att inte skapa ett helt fristående regelsystem för tulldatoriseringen är att detta ofrånkomligen kommer att utgöra en förebild när datortekniken gör ett motsvarande intåg på andra förvaltningsområden. Detta och den internationella utvecklingen är viktiga faktorer att beakta när reglerna för tulldatasystemet utvecklas.

Datortekniken i sig medför vissa särskilda problem. Procedurer som vid hantering av pappersdokument framstår som närmast självklara och som inte förutsätter någon närmare beskrivning för en fungerande tillämpning måste vid en datorisering kartläggas och definieras i detalj. Vidare följer av den möjlighet att snabbt sammanställa uppgifter från olika håll som datortekniken medför, att uppmärksamhet måste fästas vid riskerna för otillbörligt intrång i den personliga integriteten och röjande av företagssekretess.

5 Tullregisterlag

Mitt förslag: Registerfrågorna skall regleras i en särskild tullregisterlag.

Utredningens förslag överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget om en särskild tullregisterlag. En remissinstans har dock haft synpunkter på vad som skall ingå i tullregistret.

Skälen för mitt förslag: De olika delsystemen i TDS skall administrativt fungera som ett enda register. Uppgifterna i systemet kommer att i allt väsentligt ha ett sådant sakligt och logiskt samband att TDS även i datalagens mening bör anses innehålla ett enda register. Registret kommer att innehålla en stor mängd uppgifter och beröra samtliga tullmyndigheter. Registret skall även betjäna andra myndigheter med uppgifter, och det skall föras med uppgifter från andra myndigheter. Huvudparten av uppgifterna i registret kommer att avse juridiska personer, men det kommer även att finnas uppgifter avseende fysiska personer. Registret blir därför i sin helhet ett personregister enligt 1 § datalagen. Uppgifter i registret avseende fysiska personer kan vara av integritetskänslig natur. TDS kommer således till viss del att innehålla integritetskänsliga personuppgifter som kan komma att spridas i en inte obetydlig omfattning. Registret bör

därför, och med hänsyn till registrets betydelse i övrigt, regleras i en särskild registerlag.

Prop. 1989/90:40

Malmö tingsrätt har satt ifråga vad tullregistret och tulldatasystemet skall anses omfatta och särskilt då den s. k. mottagningsfunktionens plats i begreppsapparaten. Jag återkommer till mottagningsfunktionen närmare i avsnitt 12. Jag anser emellertid att den systematiska uppbyggnad av tullregistret som utredningen föreslagit är lämplig och att den inte rimligen kan leda till missförstånd. De särskilda regler som behövs för mottagningsfunktionen kan enligt min mening väl inordnas i den av utredningen föreslagna systematiken.

En hänvisning till den nya tullregisterlagen föreslås införas i en ny 3 a § i tullagen.

6 Registrets ändamål

Mitt förslag: Tullregistret skall få föras och användas för fastställande, uppbörd, restitution och redovisning av tull, annan skatt och avgifter som skall betalas till tullverket, för fullgörande av övervaknings-, kontroll- och revisionsuppgifter inom tullmyndigheternas område, för planering och tillsyn av tullmyndigheternas verksamhet och för framställning av statistik och andra samlingar av uppgifter inom ramen för den verksamhet som tullmyndigheterna ansvarar för.

Registret skall däremot inte få användas för den typ av spaningsarbete för vilket tullens spaningsregister förs.

Utredningens förslag överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna har i huvudsak inte haft någon erinran. Fråga har dock väckts angående i vilken omfattning registret skall få användas för förundersökningsarbete och i spaningssyfte.

Skälen för mitt förslag: För att tullregisterlagen skall kunna uppfylla sitt syfte som skydd för registrerade personers integritet krävs att det i lagen regleras för vilket ändamål registret får användas. Denna reglering bör ha en relativt snäv utformning.

Det huvudsakliga ändamålet med tullregistret är att uppgiftslämnandet och tullens klareringsrutiner skall automatiseras och rationaliseras. Registret i TDS kommer alltså att stödja fastställande, uppbörd m. m. av tull, annan skatt och avgifter av olika slag. Med avgifter avses här samtliga de andra pålagor än skatter som blir aktuella i ett tullärende, även restavgift, räntor och tulltillägg. Däremot avses inte någon sådan rättsverkan av brott som t. ex. ordningsbot eller förverkande. Generaltullstyrelsen har anfört att administrativa vinster skulle uppnås om registret fick användas även för sådant ändamål. Utredningen ger dock enligt min mening inte tillräcklig grund för att nu tillåta att tullregistret användas för ett så pass känsligt ändamål.

I tullmyndighetens klareringsarbete ingår som ett led kontroll och övervakning. Tullens revisionsverksamhet har också en nära anknytning till klareringsverksamheten. Även för sådan verksamhet skall TDS få användas. I den tillåtna användningen skall ingå att inhämta uppgifter ur ett ärende i samband med tullmyndighets förundersökning avseende detta ärende. Däremot skall registret inte få användas för den typ av spaningsarbete för vilket tullens spaningsregister förs. Detta register (SPADI) förs av tullverket med stöd av lagen (1965:94) om polisregister m. m.

Tulldataregistret kommer vidare att användas för att tillgodose generaltullstyrelsens funktion som central förvaltningsmyndighet för tullen. Registret avses innehålla uppgifter insamlade bl. a. för handelsstatistiska ändamål. Vidare kommer registret att innehålla s. k. driftstatistik för tullen.

Slutligen skall uppgifterna i tullregistret även få användas för att uppfylla tullmyndigheternas skyldighet ifråga om att tillhandahålla uppgifter till andra myndigheter. Detta gäller även sådan informationsskyldighet som tullmyndighet kan ha gentemot utländsk tullmyndighet enligt tullsamarbetsavtal.

Det finns dock för närvarande inte någon avsikt att uppgifter skall översändas till utländsk myndighet i elektronisk form. Det finns inte heller någon avsikt att i TDS nu ta emot elektroniska uppgifter från utlandet. I en framtid kan emellertid en sådan utveckling bli möjlig, och detta bör enligt min mening vara ett viktigt steg för att ytterligare effektivisera tullrutinerna.

Datainspektionen har i sitt yttrande enligt 2 a § datalagen påpekat att, om fråga inte är om utlämnande av uppgifter till stater som anslutit sig till europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, krävs datainspektionens tillstånd enligt 7 kap. 16 § 2 st. sekretesslagen (1980:100) vid utlämnande av uppgifter ur ett personregister som kan komma att användas för automatisk databehandling i utlandet. Detta gäller enligt datainspektionen oavsett om uppgifterna lämnas elektroniskt eller på papper.

Vi måste självfallet fullfölja de förpliktelser som vi åtagit oss gentemot annan stat i fråga om utlämnande av uppgifter i tullfrågor, detta oavsett om uppgifterna här förvaras på papper eller i elektronisk form. Förfarande bör vara så smidigt som möjligt. Den fråga datainspektionen väckt kommer att granskas ytterligare i det vidare lagstiftningsarbetet.

De problem datainspektionen pekat på har dock inte den omfattningen att de bör utgöra ett hinder för att ta TDS i drift enligt planerna. Problemen kan uppstå endast avseende sådana länder som inte är anslutna till europakonventionen och som använder sig av automatisk databehandling. Därutöver skall utlämnandet avse personuppgifter som hämtas ur tullregistret. Inledningsvis kommer det att vara ett begränsat antal uppgifter som registreras i TDS. Om fråga om sådant utlämnande av uppgifter vilket kräver datainspektionens tillstånd enligt 7 kap. 16 § sekretesslagen ändå skulle uppkomma innan en lösning åstadkommits får detta hanteras inom ramarna för gällande lagstiftning, även om ett sådant förfarande skulle vara omständligt.

7 Registrets innehåll

Mitt förslag: I lagen dras ramarna upp för vilka uppgifter som skall få finnas i registret. Detaljregleringen får göras på lägre nivå än i lag.

Utredningens förslag överensstämmer med mitt.

Ett par **remissinstanser** har haft vissa synpunkter på detaljer vad gäller ramarnas utformning.

Skälen för mitt förslag: Det är viktigt att karaktären på de uppgifter som får föras in i registret slås fast i lag. Någon detaljreglering är inte möjlig men ramarna kan anges. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bör ge de närmare föreskrifter som kan behövas om registerinnehållet. Naturligtvis får uppgifterna i registret användas endast i enlighet med de i lagen angivna ändamålen med registret.

De uppgifter som skall få finnas är de som behövs för att systemet skall kunna fylla sina funktioner. Däri ingår de uppgifter som importören eller exportören har att lämna i ärendet antingen de lämnas av honom själv, ett ombud eller tas fram av tullmyndigheten. Med uppgifter avses både uppgifter om sakförhållanden och viljeförklaringar i form av yrkanden.

I registret behövs uppgifter om tullmyndigheternas kontrollverksamhet. Häri inryms bl.a. uppgifter inhämtade vid kontroll samt uppgifter om kontrollobjekt, kontrollunderlag och kontrollresultat. Med "kontroll av import och export" avses även kontroll av transiterat och lagrat gods och av transportmedel.

Vidare finns ett behov av vissa grundläggande uppgifter avseende fysiska och juridiska personer som skall använda sig av ett elektroniskt uppgiftslämnande. Det gäller sådana uppgifter som namn, person- eller organisationsnummer, adress, telefon, post- eller bankgironummer. Dessa uppgifter har i lagtextförslaget kallats uppgifter rörande fysisk eller juridisk persons identitet. Såsom en remissinstans har påpekat täcker detta begrepp inte helt naturligt de avsedda uppgifterna. Med hänsyn till bestämmelsens ramkaraktär och registrets funktion bör dock beteckningen kunna användas.

Generaltullstyrelsen har vid remissbehandlingen tagit upp frågan om tullens s.k. prejudikatregister. Detta synes inte som sådant ha någon funktion att fylla i det datoriserade klareringssystemet. Något skäl att föra in prejudikatregistret i TDS finns därför inte. Naturligtvis möter det inte något hinder att bygga upp spärrar i TDS utifrån uppgifter hämtade från prejudikatregistret. Inte heller torde det finnas något hinder mot att lägga upp prejudikatregistret i ett särskilt från tullregistret avskilt dataregister som dock kan vara sökbart från samma terminal som används inom TDS.

Jag föreslår att bestämmelser om vilka uppgifter registret får innehålla införs i 3 § tullregisterlagen.

Mitt förslag: I tullregisterlagen anges de sökbegrepp som vanligen skall användas. Dessa grundläggande sökbegrepp skall vara tullid och person- eller organisationsnummer. Även andra sökbegrepp skall kunna användas.

I lagtexten bör även anges att tullid skall åsättas alla tullklare-ringsärenden.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt.

Några remissinstanser har haft önskemål om att vissa ytterligare sökbegrepp skall anges i lagen. Datainspektionen har ansett att en uttömmande reglering av vilka sökbegrepp som skall få finnas bör införas i lagen. Malmö tingsrätt har ifrågasatt om någon reglering behövs överhuvudtaget.

Skälen för mitt förslag: Datainspektionen har även i sitt yttrande enligt 2 a § datalagen framfört önskemål om en fullständig reglering i lag eller förordning av vilka sökbegrepp som skall få användas. Enligt min mening finns det inte skäl att i tullregisterlagen försöka göra en uttömmande reglering av vilka sökbegrepp som skall finnas i tulldatasystemet. Endast tullmyndigheterna skall, utöver vissa begränsade frågefunktioner, ha terminalåtkomst till datasystemet. Systemet innehåller även möjligheter att med tekniska spärrar ge tillgång till systemet i olika stor omfattning för olika grupper av tjänstemän. I den mån det finns skäl att förbjuda användningen av vissa sökbegrepp bör detta ske i den kommande förordningen. Detta kan ske utan bemyndigande i lagen. Dessutom har datainspektionen möjlighet att med stöd av 6 a § datalagen lämna föreskrifter i detta avseende i den mån regering eller riksdag inte lämnat föreskrifter.

Vid sökande efter ett visst ärende i samband med begäran om klarering skall i första hand som sökbegrepp användas det unika identifieringsnummer som varje ärende skall tilldelas. Detta identifieringsnummer har under arbetet i TDU kommit att få beteckningen "tullid". Mot bakgrund av detta begrepps centrala roll i det datoriserade förfarandet finns det enligt min mening goda skäl att ange detta i tullregisterlagen, även om det inte hade varit helt nödvändigt.

Som huvudregel skall något ytterligare sökbegrepp inte behövas i klaringssammanhang. Det kan dock inte uteslutas att det kan uppstå situationer där t. ex. en fraktförare som kommer till ett tullställe kan ha förlorat eller fått en helt eller delvis felaktig uppgift avseende "tullidet". För att då kunna hitta rätt ärende är det befogat att även kunna söka på person- eller organisationsnummer. Bland annat på grund av den försiktighet som bör iakttagas avseende användande av främst personnummer i olika sammanhang finns det skäl att i lagen även ange att dessa grundläggande sökbegrepp får användas.

Jag förslår att bestämmelser om sökbegrepp införs i 5 § tullregisterlagen. Paragrafen har utformats i enlighet med lagrådets förslag.

Mitt förslag: Samtliga tullmyndigheter skall kunna ha terminalåtkomst till tullregistret. Den enskilda myndigheten skall dock få ta del endast av de uppgifter som behövs i myndighetens verksamhet. Föreskrifter om tullmyndigheternas rätt till terminalåtkomst skall kunna meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Datalagens regler avseende vem som är registeransvarig skall gälla för tullregistret.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt. Jag lämnar dock inte något förslag till en särskild regel om vem som skall vara registeransvarig.

Remissinstanserna har inte haft någon erinran mot förslaget avseende terminalåtkomst. Datainspektionen har ansett att innehållet i den av utredningen föreslagna regeln om vem som är registeransvarig överensstämmer med vad som gäller enligt datalagen men har förordat att en särskild regel om registeransvar ändå införs i tullregisterlagen dock med annan utformning.

Skälen för mitt förslag: Enligt 1 § datalagen är den registeransvarig för vars verksamhet ett personregister förs om han förfogar över registret. Med förfoganderätt avses behörighet såväl att påverka innehållet i registret som att överföra innehållet till läsbar form.

Med hänsyn till önskemålet att skydda registrerade personers integritet är det en naturlig utgångspunkt att åtkomsten till registret begränsas i så stor omfattning som det praktiskt är möjligt. Generaltullstyrelsen bör ha tillgång till och kunna påverka hela registret. Övriga tullmyndigheters behörighet bör begränsas till de funktioner som arbetet på myndigheten kräver.

Datainspektionen har i yttrande enligt 2 a § datalagen anfört att registeransvaret bör regleras i tullregisterlagen om avsikten är att endast generaltullstyrelsen och tullmyndigheterna skall bli registeransvariga. Annars finns risk för att registeransvarets fördelning i framtiden förändras till följd av tekniska förändringar i TDS. Datainspektionen framhåller även att datalagens reglering av registeransvarighetsfrågorna många gånger bereder tillämpningssvårigheter.

Enligt min mening bör registeransvaret för tullregistret vara fördelat på det sätt som följer av datalagens bestämmelser. Utredningens förslag i denna del bygger helt på en tolkning av innebörden i datalagens bestämmelser. Det är därför inte nödvändigt att reglera frågan även i tullregisterlagen.

Tullmyndigheterna skall ha terminalåtkomst. Några begränsningar i denna åtkomst bör inte införas i tullregisterlagen. De närmare föreskrifter som kan behövas kan överlåtas till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Svensk tulltjänst kan fullgöras av utländsk tullmyndighet med stöd av lagen (1959:590) om gränstullsamarbete med annan stat. Den tjänsteman vid utländska tullmyndighet som utför svensk tulltjänst har därvid i allt väsentligt de förpliktelser och befogenheter avseende tullkontroll och klarering som en svensk tulltjänsteman har. Redan härav följer naturligt att sådan utländsk tjänsteman, inom de ramar som lagen om gränstullsamarbete och det mellan länderna träffade samarbetsavtalet ställer upp, skall få utnyttja TDS i sin verksamhet med fullgörande av svensk tulltjänst. Detta innebär naturligtvis inte att sådan utländsk tullmyndighet får använda registret för annat ändamål än för fullgörande av svensk tulltjänst eller att samkörning där skulle få ske med uppgifter i annat register. Att ytterligare lagfästa detta förhållande, såsom datainspektionen föreslagit i sitt yttrande enligt 2 a § datalagen, är enligt min mening inte nödvändig.

Med hänsyn till betydelsen av hög säkerhet i TDS och att det är första gången som elektroniska dokument används i stor skala i statsförvaltningen är arbetet med att utforma säkerhetsåtgärderna av särskild vikt.

Jag föreslår att bestämmelser om terminalåtkomst införs i 6 § tullregisterlagen. Paragrafen har utformats i enlighet med lagrådets förslag.

10 Utlämnande och erhållande av uppgifter på medium för ADB

Mitt förslag: I tullregisterlagen skall regleras de fall där det för registrets funktion krävs att sambearbetning sker i TDS med uppgifter från andra personregister. Om sambearbetning bör ske i andra fall får detta regleras i annan författning eller genom tillstånd från datainspektionen.

Uppgifter ur tulldataregistret skall enligt tullregisterlagen få lämnas ut i maskinläsbar form till de myndigheter som nu erhåller uppgifter från tullen i sådan form. I övriga fall skall uppgifter i registret få lämnas ut i maskinläsbar form endast med stöd av annan författning eller särskilt beslut. Den föreslagna bestämmelsen påverkar inte uppgiftslämnande i annan form.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt. Utredningen har dock inte lämnat förslag till någon reglering av när uppgifter i maskinläsbar form skall få lämnas ut från tullregistret till andra myndigheter än de som särskilt anges i tullregisterlagen.

En remissinstans har ifrågasatt om det finns skäl att reglera till vilka myndigheter uppgifter får lämnas från tullregistret i maskinläsbar form.

Andra remissinstanser har haft önskemål om utvidgningar av de föreslagna tillämpningsområdena.

Prop. 1989/90: 40

Skälen för mitt förslag: Tullen skall erhålla uppgifter på datamedium för bearbetning i TDS från vissa andra register. Det gäller uppgifter från riksskatteverket om registrerade skattskyldiga och uppgifter från kommerskollegium och statens jordbruksnämnd om import- och exportlicenser. Sådan bearbetning, som är av grundläggande betydelse för registrets effektivitet, bör regleras i lag. I den mån sambearbetning behövs i ytterligare fall bör detta regleras i förordning eller genom beslut av datainspektionen för varje enskilt fall.

Möjligheterna att snabbt kombinera maskinläsbara uppgifter som lämnas vid olika tidpunkter och för olika syften kan ge resultat som framstår som oförutsedda och stötande. Det bör därför finnas en begränsning för i vilka fall som uppgifter från TDS skall få lämnas ut i maskinläsbar form även till andra myndigheter. För de fall där utlämnande av uppgifter från tullmyndighet idag skall ske i maskinläsbar form enligt särskilt tillstånd bör det i tullregisterlagen anges att så även får ske i framtiden. Detta gäller uppgifter till statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, riksskatteverket, länsskattemyndigheterna och riksrevisionsverket. Det kan som framgått vid remissbehandlingen finnas behov av att också i andra fall medge utlämnande av uppgifter i maskinläsbar form. I så fall bör detta kräva författningsstöd eller särskilt beslut. Tullregisterlagen bör innefatta en sådan begränsning som redan finns i t.ex. 11 § skatteregisterlagen (1980:343).

En väsentlig del av tullmyndigheternas uppgiftslämnande sker till statistiska centralbyrån (SCB). När det gäller SCB:s tillgång till uppgifter är författningsregleringen emellertid otydlig. I avvaktan på att statistikreguleringen (C 1987:03) föreslår en reglering på området bör, som TDL-utredningen föreslagit, SCB:s rätt att på medium för ADB få ut uppgifter ur tullregistret regleras övergångsvis.

Jag föreslår att bestämmelser införs i tullregisterlagen om sambearbetning i 4 § och avseende utlämnande av uppgifter på ADB-medium i 7 §. Jag föreslår även att en hänvisning till tullregisterlagen görs i 114 § tullagen och att en redaktionell ändring samtidigt görs i denna paragraf i tullagen.

11 Bevarande

Mitt förslag: Uppgifter som förts in i registret skall utgallras efter sex år om annat inte föreskrivits i lag eller förordning. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall dock kunna förordna om längre eller kortare bevaringstid.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt.

Remissinstanserna har i huvudsak inte haft någon erinran. En remissinstans har haft synpunkter på den föreslagna regelns utformning. Två

remissinstanser har påpekat att preskriptionstiden för grov varusmuggling är längre än den föreskrivna bevarandetiden.

Skälen för mitt förslag: Flertalet uppgifter bör efter en viss tid kunna gallras ut. Det förefaller osannolikt att uppgifterna i normalfallet skall behöva bevaras längre tid än sex år från det att uppgiften lämnades. Även om det kan förekomma att ett behov av att ta fram uppgifter i ett fall avseende grov varusmuggling uppkommer mer än sex år efter det att uppgifterna lämnats torde detta vara mycket sällsynt. Det utgör enligt min mening inte ensamt tillräckligt motiv för att bevara samtliga uppgifter i registret ytterligare fyra eller rentav nio år om även fall avseende grov varusmuggling av narkotika skall beaktas.

Finns det i något fall skäl att bevara en uppgift längre tid bör det kunna överlåtas på regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att besluta om förlängd bevarandetid. På motsvarande sätt bör det vara möjligt att besluta om kortare bevarandetid. I den mån registret innehåller uppgifter för vilka det i lag eller förordning föreskrivs längre bevarandetid än sex år skall denna tid givetvis gälla. Detta innebär dock inte att uppgifter som skall lagras längre tid än sex år hos ingivaren, t.ex. i dennes egenskap av bokföringsskyldig, därför även skall lagras under samma tid i registret.

Utredningen har föreslagit en särskilt gallringsfrist om tre månader efter utgången av bevarandetiden. I enlighet med lagrådets yttrande lämnas dock nu inte något sådant förslag.

Inom utbildningsdepartementet pågår ett arbete med arkivlagstiftning. Härvid görs en översyn av reglerna om bevarande och gallring i registerlagarna. Detta kan komma att medföra att bevarandefrågan även avseende tullregisterlagen kan behöva ses över.

Jag förslår att bestämmelser avseende gallring införs i 8 § tullregisterlagen.

12 Mottagningsfunktionen

Mitt förslag: Kommunikationen mellan näringsidkare och TDS skall gå via en mottagningsfunktion. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall ha rätt att överlåta handhavandet av denna funktion till annan.

Personal vid ett företag som anlitas för att sköta mottagningsfunktionen skall åläggas tystnadsplikt.

Utredningens förslag överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna har i huvudsak inte haft någon erinran. En remissinstans har ansett att någon särskild regel om tystnadsplikt inte är nödvändig i tullregisterlagen.

Skälen för mitt förslag: I de riktlinjer för TDS uppbyggnad som lagts

fram för riksdagen i prop. 1987/88: 100 bil.9 ingick inte mottagningsfunktionen. Då förutsattes att företagen skulle kunna elektroniskt överföra uppgifter direkt antingen till centraldatorn eller någon av lokal datorerna. Detta har dock under TDU:s fortsatta arbete inte visat sig vara en tekniskt lämplig lösning. Inom näringslivet sker idag databehandling med olika språk som inte är direkt förenliga med varandra. För att en dator som använder ett språk skall kunna bearbeta uppgifter lämnade från en annan dator som nyttjar ett annat språk måste en översättning ske. Därför är det lämpligt att ha en central mottagningsfunktion där en sådan översättning görs. Funktionen är dock komplicerad och förutsätter för att vara lönsam att den skall hantera ett väsentligt större antal meddelanden än vad som kommer att bli fallet för TDS. Det finns emellertid redan idag företag som tillhandahåller den här typen av tjänster. Det kan vara fördelaktigt om ett sådant företags tjänster kan tas i anspråk för TDS del. Mitt förslag innebär därför att tullverket efter bemyndigande av regeringen skall kunna överlåta till annan att ha hand om mottagningsfunktionen.

Ett sådant företag kan jämföras med ett postkontor till vilket meddelanden kommer in för att sedan förmedlas vidare till myndigheten. Meddelandena överförs från företaget till mottagningsfunktionen och från mottagningsfunktionen till centraldatorn i en s. k. fil. En fil kan innehålla flera olika meddelanden. I mottagningsfunktionen sker en teknisk kontroll på filnivå. Vid vissa brister skall filen återsändas till avsändaren. Någon kontroll på meddelandenivå skall däremot inte ske i mottagningsfunktionen. Kontrollen avser överföringen, inte själva meddelandet. Enligt min mening kan denna kontroll inte anses utgöra ett led i en ärendehantering.

De personer vid företaget som arbetar med mottagningsfunktionen sysslar inte med någon myndighetsutövning och skall i normalfallet inte ha någon direkt kontakt med innehållet i de meddelanden som passerar funktionen. Den närmare avgränsningen av mottagningsfunktionens roll bör anges i förordning. Det torde dock inte helt kunna förhindras att personal vid dataserviceföretaget i något fall kan få tillgång till uppgifter om andras ekonomiska och personliga förhållanden. Därför skall denna personal ha tystnadsplikt. I fråga om tulltjänstemännens tystnadsplikt gäller sekretesslagen.

Förhållanden som redan är reglerade i datalagen bör inte regleras i tullregisterlagen. Det har därför ifrågasatts om den av utredningen föreslagna särskilda regeln om tystnadsplikt för personalen vid ett serviceföretag som anlitas för att sköta mottagningsfunktionen bör införas i tullregisterlagen, eller om i stället 13 § datalagen borde kompletteras. Tystnadsplikten enligt tullregisterlagen föreslås innefatta bl. a. enskilda ekonomiska förhållanden vilket inte innefattas i bestämmelsen om tystnadsplikt i datalagen. Att nu utan någon utredning om effekterna på andra områden utvidga bestämmelsen i datalagen är inte lämpligt. Jag förordar därför att tullregisterlagen utformas på det sätt som utredningen föreslagit.

Att bryta en sådan lagfäst tystnadsplikt som den föreslagna utgör brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Jag föreslår att bestämmelser om mottagningsfunktionen införs i 9 §

13 Det elektroniska dokumentet

Mitt förslag: Generaltullstyrelsen skall få ge tillstånd till viss person att lämna uppgifter i tullklareringsärenden elektroniskt. Generaltullstyrelsen skall ha rätt att ange villkor för att uppgiftslämnande i sådan form skall få ske. Bland dessa villkor kan ingå att dessa elektroniska meddelanden skall föras med ett "lås" av viss typ. För låsta elektroniska meddelanden införs beteckningen elektroniska dokument. Elektroniska dokument skall ha samma ställning som pappersdokument i tullklareringssammanhang.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt.

Remissinstanserna har i huvudsak inte haft något att erinra. En remissinstans har ifrågasatt om det, sett i ett något längre perspektiv, inte bör finnas möjlighet att delegera tillståndsgivandet till underställda tullmyndigheter.

Skälen för mitt förslag: Det är av värde att inpassa det elektroniska uppgiftslämnandet i det nu gällande förfarandet och inte skapa rättsliga särlösningar utöver vad som är nödvändigt. En grundläggande förutsättning för att det elektroniska uppgiftslämnandet skall kunna fogas in i gällande regelmönster är att det elektroniska meddelandet kan jämföras med ett pappersdokument. I detta syfte införs här termen elektroniskt dokument. Därmed avses en textenhet och en utställarenhet som genom ett tekniskt förfarande kan verifieras. Enheterna binds samman genom en teknisk kontrollmetod som ersätter pappersarkets funktion att binda samman en text och en underskrift i ett pappersdokument. Detta tekniska förfarande kan utformas på olika sätt och omges med olika grader av säkerhetsåtgärder.

Kraven på säkerhet när det gäller lås för de elektroniska dokumenten med anknytning till en utställare bör ställas så höga att det elektroniska dokumentet därmed kan anses jämföras med ett undertecknat pappersdokument. Vilken teknisk lösning som skall användas för att åstadkomma ett sådant lås bör dock inte bestämmas i lag. Området befinner sig under utveckling och parterna måste ha möjlighet att anpassa sig till detta. Det får därför ligga på generaltullstyrelsen att fastställa säkerhetsnivån på låset i sina villkor för att tillåta elektroniskt uppgiftslämnande.

Det är självklart att tullen inte – efter att ha medgivit ett elektroniskt uppgiftslämnande – skall ha rätt att begära att det elektroniska dokumentet kompletteras med motsvarande pappersdokument. Den som inom ramarna för ett tillstånd lämnar uppgifter elektroniskt i ett tullärende är således undantagen från de skriftlighetskrav som annars hade gällt.

I och med att det elektroniska dokumentet införs som ett begrepp för en

handling (upptagning) jämställd med ett pappersdokument kan i huvudsak de nu gällande reglerna av förvaltningsrättslig natur tillämpas även på ett elektroniskt förfarande.

Det finns ett sådant samband mellan de tekniska frågor rörande elektroniskt uppgiftslämnande som generaltullstyrelsen handlägger och den närmare utformningen av ett tillstånd till sådant uppgiftslämnande att även tillståndsgivningen bör förbehållas generaltullstyrelsen.

Jag föreslår att bestämmelser om rätt till överföring av uppgifter i elektronisk form till eller från en tullmyndighet införs i två nya paragrafer, 12 a och 12 d § , i tullagen. Bestämmelserna skall ersätta de nuvarande bestämmelserna i 14 § fjärde stycket och 41 § andra stycket tullagen om generaltullstyrelsens befogenhet att medge att uppgifter i import- och exportförfarandet får avlämnas genom elektronisk överföring.

Lagrådet har lämnat förslag till en definition av begreppet elektroniskt dokument. Jag förordar att definitionen tas in i 12 a § tullagen som har utformats i enlighet med lagrådets förslag.

14 Inkommande och anhängiggörande

Mitt förslag: Ett elektroniskt dokument skall som huvudregel anses vara inkommet i förvaltningsrättslig mening när det finns tillgängligt för myndigheten för överföring till läsbar form. För det fall ett avbrott skulle uppkomma mellan mottagningsfunktionen och TDS skall dokumentet i vart fall anses inkommet samma dag som det tagits emot av mottagningsfunktionen och där kan antas ha avskiljts för tullmyndigheten.

Ett ärende skall i sak handläggas först när tullklarering begärs.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt.

Några **remissinstanser** har haft synpunkter på förhållandet till tryckfrihetsförordningens (TF) inkommandebegrepp. Några remissinstanser har ansett att inkommandetidpunkten som huvudregel bör vara förlagd till mottagningsfunktionen. En remissinstans har ansett att de föreslagna reglerna om inkommande bör placeras i förvaltningslagen.

Skälen för mitt förslag: För att undvika eventuella missförstånd kan det finnas skäl att redan inledningsvis klargöra att det förslag till lagstiftning som här framläggs naturligtvis inte på något sätt avser att påverka frågan om när ett elektroniskt dokument skall anses inkommet i TF:s mening. Redogörelsen i betänkandet avseende TF:s inkommandebegrepp har endast till syfte att ge en grund för bedömningen av när ett elektroniskt dokument bör anses inkommet i förvaltningsrättslig mening.

Förvaltningslagens regler om när en handling skall anses inkommen är inte utformade så att de täcker in elektroniska dokument. Det finns därför behov av särskilda regler för när ett elektroniskt dokument skall anses inkommet. Därvid bör TF:s regler utgöra en förebild.

Enligt 2 kap. 6 § 1 st. TF, jämfört med 2 kap. 3 § 2 st. första meningen TF skall en upptagning — vilket innefattar elektroniska meddelanden — anses inkommen när den är tillgänglig för överföring i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller uppfattas på något annat sätt. Så som lagrådet funnit är det lämpligt att bestämma att ett elektroniskt dokument skall anses inkommet till tullmyndighet även i förvaltningsrättslig mening vid denna tidpunkt.

Som angivits ovan skall tullmyndigheternas befogenhet att ta del av uppgifter i mottagningsfunktionens logg begränsas i förordning till ett fåtal undantagsfall. Av 2 kap. 3 § 2 st. andra meningen TF följer att upptagningarna i denna logg inte i TF:s mening är förvarade hos tullmyndighet — och därmed inte allmänna handlingar — när tullmyndigheterna till följd av bestämmelserna i förordningen saknar befogenhet att ta del av upptagningarna, även om myndigheterna skulle ha teknisk möjlighet att göra detta.

I normalfallet kommer det inte att ha någon praktisk betydelse för inkommandetidpunkten om man förlägger denna till mottagningsfunktionen eller till centraldatorn eftersom det elektroniska dokumentet skall överföras från mottagningsfunktionen till centraldatorn nästan i samma ögonblick som det mottagits där. En försening av överföringen som medför att en tidsfrist kan försittas kan dock tänkas inträffa, t. ex. på grund av ett tekniskt fel. Detta får inte gå ut över uppgiftslämnaren. Det bör därför — för de fall det elektroniska dokumentet därvid inte anses inkommet till myndigheten redan enligt huvudregeln — införas en kompletterande regel efter mönster av 10 § andra stycket FL, innehållande att handlingen i förvaltningsrättslig mening alltid skall anses inkommen den dag som den tagits emot och kan antas ha avskiljts för myndigheten hos mottagningsfunktionen. En förutsättning för att ett elektroniskt meddelande skall anses avskilt för tullmyndighets räkning är att det inte översänts till mottagningsfunktionen i en fil som är behäftad med ett sådant tekniskt fel att filen därför inte skall vidarebefordras till centraldatorn utan i stället återsändas till avsändaren. Har filen inkommit till mottagningsfunktionen i fullgott tekniskt skick och i enlighet med uppställda villkor bör risken för den fortsatta förmedlingen övergå på tullmyndigheten.

Det har ifrågasatts om inte frågan om när ett elektroniskt dokument skall anses inkommet bör regleras i förvaltningslagen. Det finns i och för sig skäl som talar för en sådan lösning. Enligt min mening är det dock nu lämpligare att placera bestämmelsen i den lagstiftning som avser det enda förvaltningsområde som hittills är aktuellt. En placering av bestämmelsen i förvaltningslagen bör ske först när vi har en bättre bild av hur utvecklingen på andra förvaltningsområden i det här avseendet kommer att bli.

Det är inte meningen att en tulltjänsteman hos en tullanstalt skall påbörja någon handläggning av ett visst ärende förrän en tullklarering begärs, normalt med åberopande av ett tullid. Redan när ett elektroniskt dokument kommer in till centraldatorn påbörjas dock en datoriserad granskning på dokumentnivå. Därmed måste en ärendehandläggning anses påbörjad. Det behövs en särskild regel om när ett ärende skall börja handläggas i sak.

Jag föreslår att bestämmelser om när ett elektroniskt dokument skall anses inkommet i förvaltningsrättsligt hänseende införs i en ny 12 b § i tullagen och att bestämmelser om när ett ärende skall handläggas i sak införs i en ny 12 c § i tullagen. Paragraferna har utformats i enlighet med lagrådets förslag.

15 Exportkontroll m. m.

Mitt förslag: Av tullagen skall framgå att något uttryckligt beslut om utförselmedgivande inte skall behöva fattas när hinder för export inte föreligger.

Bemyndigandet i 110 § tullagen för regeringen att meddela föreskrifter avseende införsel med vissa transportmedel skall utvidgas till att avse även motsvarande utförsel.

Utredningens förslag överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna har inte haft någon erinran.

Skälen för mitt förslag: Gällande författningar om exportreglering bygger inte på något allmänt formellt förbud mot export. För licenstvang förutsätts att en positiv föreskrift om detta har givits för varan. I de fall där det inte föreligger hinder för utförsel finns inte något praktiskt behov av ett uttryckligt dokumenterat beslut att varan får föras ut ur landet. För TDS del är det fördelaktigt om ett sådant beslut inte behöver dokumenteras. Nuvarande bestämmelser kan visserligen kvarstå oförändrade och ändå medge ett sådant förfarande, i förtydligande syfte bör dock bestämmelsen i 42 § tullagen ändras.

I 110 § tullagen finns regler med bemyndigande för regeringen att i fråga om införsel med järnvägs-, post- och flygförbindelser meddela föreskrifter som i vissa avseenden avviker från tullagens bestämmelser. Motsvarande behov av ett sådant undantag finns i fråga om utförsel med dessa transportmedel. Jag föreslår därför att bestämmelsen ändras i detta avseende.

16 Överlämnade av förvaltningsuppgift till enskilda

Mitt förslag: Det bör införas en möjlighet för tullmyndigheterna att medge vissa företag som bedriver godshantering att utföra de kontroller som annars ankommer på tullverket i samband med export.

Utredningens förslag överensstämmer med mitt.

Fyra remissinstanser har uttalat sig mot förslaget och två remissinstanser har uttalat sig för förslaget.

Skälen för mitt förslag: Enligt 54 § tullagen får tullmyndighet, om det

kan ske utan risk för att föreskrift om införsel åsidosätts, överlämna åt bolag eller förening som innehar tullupplag eller frihamn att utföra viss tullkontroll i samband med import. Exempelvis kan ett tullupplag anföras kontrollen i samband med att en vara tas ut från upplaget.

TDU har föreslagit att en sådan möjlighet att överlämna kontrollansvar införs även för exporten. TDL-utredningen har lämnat förslag till en sådan komplettering av 54 § tullagen. Utredningen har dock inte närmare beskrivit hur förfarandet bör utformas, vilka insynsmöjligheter som måste lämnas för tullmyndigheten etc.

Jag anser att det finns skäl att nu i tullagen införa en möjlighet att medge t. ex. ett speditörsföretag att i samband med export utföra tullkontroll. En sådan ordning kan få betydelse för att effektivisera TDS och tullrutinerna i stort. Den kan vara ett väsentligt instrument för att underlätta godsflödet över gränserna och för att undanröja onödiga administrativa kostnader. Å andra sidan är det nödvändigt att beakta de kontrollmässiga risker som kan vara förenade med ett sådant system. Om oegentligheter upptäcks kan godset redan ha lämnat landet. Mycket stora krav måste därför ställas på ett företag som skall kunna anföras de aktuella uppgifterna. Ett tillstånd för enskild att utföra exportkontroll bör förenas med sådana villkor att risken för missbruk minimeras. I vart fall i inledningen bör möjligheterna att delegera myndighetsfunktionen vid export utnyttjas restriktivt. Om ordningen därvid visar sig ändamålsenlig och inte medför negativa verkningar ur kontrollsynpunkt bör en utvidgad tillämpning kunna medges.

Den närmare utformningen av systemet, vilka krav som skall ställas på företagen m. m. har inte utretts närmare. Det ankommer på tullmyndigheterna att föreskriva sådana rutiner för företagen att nödvändig tullkontroll kan upprätthållas.

Utöver den föreslagna ändringen av 54 § tullagen föreslås även en redaktionell ändring av 106 § samma lag.

17 Bokföring och skadestånd

Mitt förslag: Några särskilda regler införs inte nu avseende elektroniska dokument som bokföringsunderlag eller avseende skadeersättningar till följd av fel i TDS.

Utredningens förslag överensstämmer med mitt.

En remissinstans har framhållit vikten av att frågan om verifikationer i elektronisk form löses på ett så tidigt stadium som möjligt. Tre remissinstanser har ansett att det är av stor betydelse att skadestandsfrågan löses innan TDS tas i drift medan andra remissinstanser är av den uppfattningen att särskilda skadestandsregler inte erfordras.

Skälen för mitt förslag: Frågan om möjligheterna att utvidga tillämpningen av elektroniska dokument som verifikationer i bokföringssammanhang är inte okomplicerad. Enligt min mening kan någon reglering av detta

inte åstadkommas utan ytterligare utredning. TDS kan tas i drift utan några lagstiftningsåtgärder i denna fråga.

Prop. 1989/90:40

En av de grundläggande förutsättningarna för TDS är att man skall åstadkomma ett snabbare och smidigare förfarande för näringslivet. I de tekniska förutsättningarna ingår en mycket hög tillgänglighetsgrad. Vidare skall det finnas manuella reservrutiner att tillgripa i de fall där systemet trots allt vid något tillfälle kommer att stå still. Under inledningsskedet får man räkna med att risken för störningar i driften är större än normalt, det är å andra sidan naturligt att tullmyndigheterna under dessa förhållanden iakttar en extra hög grad av smidighet i förfarandet. Detta underlättas genom att det datoriserade förfarandet inledningsvis är begränsat till exportrutinerna, och att införandet sker gradvis inom begränsade geografiska områden.

Utredningen (s.132 ff) har i korthet redogjort för gällande skadeståndsregler för det allmänna. Utredningen har därvid framhållit att det allmännas skadeståndsansvar också bör anses omfatta verksamheten i mottagningsfunktionen även när funktionen handhas av enskild.

Jag delar den uppfattning som utredningen framfört att det inte finns något omedelbart behov av att lägga fram förslag till särskilda skadeståndsregler med anledning av införandet av tulldatasystemet. Sådana frågor behöver belysas ytterligare i ett fortsatt utredningsarbete. I detta sammanhang kan jag nämna att riksdagen nyligen uttalat (1988/89:LU31) att en parlamentarisk kommitté bör tillsättas för att se över det allmännas skadeståndsansvar i samband med myndighetsutövning. Tillsättandet av en sådan kommitté är under beredning inom justitiedepartementet. Jag vill också peka på de förslag som lagts fram i proposition 1989/90:42 om det allmännas ansvar enligt skadeståndslagen.

18 Straffrättsliga frågor

Mitt förslag: Den som genom att påverka resultatet av en automatisk informationsbehandling föranleder sådan effekt eller fara som sägs i 1 § respektive 5 § varusmugglingslagen skall kunna dömas till ansvar enligt lagen även om ingen person vilseletts.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt. På av lagrådet angivna grunder lämnas dock inte något förslag om ändring av bestämmelserna om tullförseelse i tullagen.

Varusmugglingsutredningen har anfört att de föreslagna ändringarna av varusmugglingslagen bör hänskjutas till den utredningen.

Skälen för mitt förslag: För att ett varusmugglingsbrott skall föreligga förutsätts att en fysisk person blivit eller kunnat bli vilseledd. I TDS kommer i inledningsskedet alla beslut att fattas av en tjänsteman om än besluten kan vara helt baserade på datasystemets rekommendation. Det

finns dock en maskinell hantering efter tulltjänstemannens beslut, t. ex. avseende beräkning av beloppet för tull etc. som skulle kunna påverkas av en utomstående för att ge ett felaktigt slutligt resultat. I den mån förfarandet medför vinning för gärningsmannen och skada för någon annan kan bestämmelsen i 9 kap 1 § 2 st. brottsbalken om bedrägeri bli tillämplig. Bestämmelsen i varusmuggningslagen tar dock även sikte på fall där en vara, oavsett om en sådan förmögenhetsöverföring som angetts ovan sker, förs in eller ut i strid mot ett förbud. Vidare är det tänkbart att vissa beslut i vart fall i framtiden skall kunna tas av datasystemet utan att någon tjänsteman påverkar beslutsresultatet. Det straffbara området avseende varusmuggling bör därför utvidgas till att avse även otillbörlig påverkan av en automatisk informationsbehandling. Enligt min mening bör denna ändring i varusmuggningslagen kunna införas nu, även om lagen i dess helhet är föremål för översyn.

Lagtexten har utformats på det sätt lagrådet föreslagit. Dessutom har i 1 § begreppet "tull eller annan allmän avgift" ändrats till "tull, annan skatt eller avgift" på sätt som tidigare skett bl. a. i 5 §.

Ändringar föreslås i 1 och 5 §§ varusmuggningslagen.

19 Ikraftträdande

Mitt förslag: Samtliga ändringar föreslås träda i kraft den 1 juni 1990.

Utredningen har föreslagit att ändringarna skall träda i kraft den 1 januari 1990.

Skälen för mitt förslag: När utredningen fick sina direktiv var tidsplanen att TDS skulle tas i bruk från den 1 januari 1990. Planeringen har nu förskjutits så att TDS inte skall tas i bruk förrän den 1 juni 1990. Ändringarna bör träda i kraft vid denna tidpunkt.

20 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag har anfört i det föregående har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. tullregisterlag
2. lag om ändring i tullagen (1987:1065)
3. lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling

21 Hemställan

Jag hemställer att regeringen skall föreslå riksdagen att anta de av lagrådet granskade förslagen.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden lagt fram.

Tullregisterlag (1989:0000)

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § För de ändamål som anges i 2 § får med hjälp av automatisk databehandling föras ett för riket gemensamt tulldataregister (tullregistret).

Bestämmelserna i denna lag gäller inte det register som med stöd av lagen (1965:94) om polisregister m.m. förs av tullverket i spaningssyfte samt övriga register som regleras i annan ordning.

Bestämmelser om förfarandet vid import och export finns i tullagen (1987:1065).

2 § Tullregistret får användas för

1. bestämmande och uppbörd av tull, annan skatt och avgifter som skall betalas till tullverket,

2. fullgörande av övervaknings-, kontroll- och revisionsuppgifter inom tullmyndigheternas kompetensområde,

3. planering och tillsyn av tullmyndigheternas verksamhet och

4. framställning av statistik och andra samlingar av uppgifter inom ramen för den verksamhet som tullmyndigheterna ansvarar för.

3 § Generaltullstyrelsen är registeransvarig för tullregistret.

Andra tullmyndigheter är registeransvariga när det gäller uppgifter i tullärenden som handläggs hos myndigheten och underställda tullmyndigheter.

Tullregistrets innehåll

4 § Tullregistret får innehålla

1. de uppgifter som importörer och exportörer enligt tullagen (1987:1065) är skyldiga att lämna i samband med import eller export av varor,

2. uppgifterna i tulltaxan med statistisk varuförteckning och bilagor till denna,

3. uppgifter angående kontroll av import och export inom tullmyndigheternas kompetensområde,

4. uppgifter för statistiska ändamål,

5. uppgifter för debitering eller avräkning av vägtrafikskatt,

6. uppgifter om beslut av tullmyndighet och beslut om import- och exportlicenser, tillstånd som krävs för import eller export av vara samt beslut om skattebefrielse,

7. uppgifter om betalning och indrivning av tull, annan skatt och avgifter,

8. identitetsuppgifter rörande fysiska och juridiska personer och

9. uppgifter för kontroll av, åtkomst till och användning av registret.
Närmare föreskrifter om tullregistrets innehåll meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

5 § Tullregistret får sambearbetas med uppgifter från andra register enligt följande:

<i>register hos</i>	<i>uppgiftens art</i>
1. riksskatteverket	uppgifter om registrering som skattskyldig
2. kommerskollegium	uppgifter om import- och export-licenser
3. statens jordbruksnämnd	uppgifter om import- och export-licenser

6 § Tullidentifikationsnummer (tullid), unikt för varje ärende, personnummer och organisationsnummer är grundläggande sökbegrepp i tullregistret.

Åtkomst och utlämnande

7 § Samtliga tullmyndigheter får ha terminalåtkomst till tullregistret.

En tullmyndighet får ta del av endast de uppgifter som behövs i myndighetens verksamhet.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tullmyndigheternas rätt till terminalåtkomst.

8 § Utlämnande av uppgifter ur tullregistret får ske på medium för automatisk databehandling till statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, riksskatteverket och riksrevisionsverket.

Övriga bestämmelser

9 § Myndighet som är registeransvarig för tullregistret skall särskilt iaktta att uppgifterna får bearbetas endast i enlighet med registrets ändamål.

10 § Uppgifter som hör till ett tullärende får bevaras under högst sex år efter utgången av det kalenderår uppgiften lämnades.

Om det i lag eller annan författning har föreskrivits längre tid för bevarande av vissa uppgifter gäller den föreskriften. Regeringen får, om det finns särskilda skäl, föreskriva annan tid för bevaring av vissa uppgifter.

Uppgifter som inte längre får bevaras skall gallras ur registret senast tre månader efter bevaringstidens utgång.

11 § Tullverket får överlämna till bolag eller annan juridisk person att förmedla uppgifter i elektroniska dokument till och från tullregistret (mottagningsfunktionen) enligt de närmare föreskrifter regeringen meddelar.

Den som tar del av uppgifter i verksamhet som avses i första stycket, får

inte obehörigen röja eller utnyttja vad han i verksamheten erfarit om någon enskilds ekonomiska och personliga förhållanden.

Prop. 1989/90: 40

Bilaga 1

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980: 100).

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Uppgifter ur tullregistret får intill utgången av år 1992 överlämnas på medium för automatisk databehandling även till statistiska centralbyrån.

Efter remiss har yttrande över betänkandet SOU 1989:20 Tullregisterlag m. m. avgetts av Göta hovrätt, Malmö tingsrätt, kammarrätten i Stockholm (KRNS), riksåklagaren, datainspektionen (DI), kommerskollegium (KK), generaltullstyrelsen (GTS), statens pris- och konkurrensverk (SPK), riksarkivet, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), statistiska centralbyrån (SCB), varusmugglingsutredningen, riksdagens ombudsmän (JO), justitiekanslern (JK), bokföringsnämnden (BFN), postverket, statens järnvägar (SJ), Svenska handelskammareförbundet, statens jordbruksnämnd (JN), statens person- och adressregisternämnd (SPAR), företagens uppgiftslämnardelegation (FUD), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Sveriges advokatsamfund, grossistförbundet svensk handel, Sveriges industriförbund, Sveriges speditörsförbund, Sveriges redareförening och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO).

1 Förslag till

Tullregisterlag

Häriigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § För de ändamål som anges i 2 § får ett för tullmyndigheterna gemensamt tullregister föras med hjälp av automatisk databehandling.

Bestämmelserna i denna lag gäller inte det register som tullverket för i spaningssyfte med stöd av lagen (1965:94) om polisregister m. m. och inte heller andra register som regleras i annan lag eller förordning.

Bestämmelser om förfarandet vid import och export finns i tullagen (1987:1065).

2 § Tullregistret får användas för

1. fastställande, uppbörd, restitution och redovisning av tull, annan skatt och avgifter som skall betalas till tullverket,
2. fullgörande av övervaknings-, kontroll- och revisionsuppgifter inom tullmyndigheternas område,
3. planering och tillsyn av tullmyndigheternas verksamhet och
4. framställning av statistik och andra samlingar av uppgifter inom ramen för den verksamhet som tullmyndigheterna ansvarar för.

Tullregistrets innehåll

3 § I den utsträckning som behövs för att ändamålet med registret skall tillgodoses får tullregistret innehålla

1. uppgifter som importörer och exportörer enligt lag eller annan författning är skyldiga att lämna med anledning av import eller export av varor,
2. andra uppgifter som importör eller exportör lämnar i tullärenden,
3. uppgifterna i tulltaxan med statistisk varuförteckning och bilagor till denna,
4. uppgifter om kontroll av import och export inom tullmyndigheternas område,
5. uppgifter för statistik produktion,
6. uppgifter för debitering eller avräkning av skatt och avgifter som inte påförs vid tulltaxering,
7. uppgifter om beslut av tullmyndigheter,
8. uppgifter om andra myndigheters beslut om import- och exportlicenser,
9. uppgifter om tillstånd som krävs för import eller export av varor
10. uppgifter om registrering hos riksskatteverket av en importör som skattskyldig avseende vissa punktskatter.
11. uppgifter om betalning och indrivning av tull, annan skatt och avgifter,

12. identitetsuppgifter rörande fysiska och juridiska personer,
13. identitetsbeteckningar för transportmedel och
14. uppgifter för kontroll av, åtkomst till och användning av registret.

Närmare föreskrifter om tullregistrets innehåll meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

4 § Tullregistret får sambearbetas med uppgifter från andra register enligt följande:

<i>register hos</i>	<i>uppgiftens art</i>
1. riksskatteverket	uppgifter om registrering som skattskyldig
2. kommerskollegium	uppgifter om import- och export-licenser
3. statens jordbruksnämnd	uppgifter om import- och export-licenser

5 § Tullidentifikationsnummer (tullid), unikt för varje ärende, personnummer och organisationsnummer är grundläggande sökbegrepp i tullregistret.

Åtkomst och utlämnande

6 § Samtliga tullmyndigheter får ha terminalåtkomst till tullregistret. En tullmyndighet får dock endast ta del av de uppgifter som behövs i myndighetens verksamhet.

7 § Utlämnande av uppgifter ur tullregistret får ske på medium för automatisk databehandling till statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, riksskatteverket, länsskattemyndigheter och riksrevisionsverket. Till andra myndigheter får uppgifter i registret lämnas ut på medium för automatisk databehandling endast om detta följer av lag eller förordning eller om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har medgett det.

Övriga bestämmelser

8 § Uppgifter som hör till ett tullärende får bevaras under högst sex år efter utgången av det kalenderår uppgiften lämnades.

Om det i lag eller annan författning har föreskrivits längre tid för bevarande av vissa uppgifter gäller den föreskriften. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, om det finns särskilda skäl, föreskriva annan tid för bevaring av vissa uppgifter.

Uppgifter som inte längre får bevaras skall gallras ur registret senast tre månader efter bevaringstidens utgång.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till en juridisk person att förmedla uppgifter i elektroniska dokument till och från tullregistret.

Den som tar del av uppgifter i förmedlingsverksamhet som avses i första stycket, får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han i verksamheten fått veta om enskilds ekonomiska och personliga förhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980: 100).

Prop. 1989/90: 40
Bilaga 3

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.
 2. Utöver vad som anges i 7 § får uppgifter ur tullregistret intill utgången av år 1992 överlämnas på medium för automatisk databehandling även till statistiska centralbyrån.

2 Förslag till Lag om ändring i tullagen (1987:1065)

Prop. 1989/90: 40
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs i fråga om tullagen (1987:1065)
dels att 14, 41, 42, 54, 94, 95, 106, 110 och 114 § § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fem nya paragrafer, 3 a och 12 a – 12 d § §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Till stöd för verksamheten enligt denna lag använder tullmyndigheterna ett system för automatisk databehandling (tulldatasystemet). Närmare bestämmelser om register som ingår i systemet finns i tullregisterlagen (1989:0000).

12 a §

Generaltullstyrelsen kan ge tillstånd till att uppgifter som skall avgas enligt denna lag eller enligt lagen (1987:1069) om tullfrihet m. m. får lämnas genom överföring av elektroniska dokument till tulldatasystemet eller på annat sätt med hjälp av automatisk databehandling. Ett sådant tillstånd får förenas med villkor om det tekniska förfarandet för uppgiftslämnandet och om förfarandet i övrigt.

En tullmyndighet får genom tulldatasystemet överföra elektroniska dokument och andra upptagningar till en uppgiftslämnare.

12 b §

Ett elektroniskt dokument anses ha kommit in till en tullmyndighet när det blivit tillgängligt för myndigheten för överföring till sådan form att det kan läsas.

Om förmedlingen sker genom juridisk person enligt 9 § tullregisterlagen (1989:0000) anses dokumentet dock ha kommit in till myndigheten redan när den tagits emot och kan antas ha avskilts för myndigheten hos den juridiska personen.

Bestämmelsen i 10 § tredje stycket förvaltningslagen (1986:223) är

inte tillämplig på elektroniska dokument.

12 c §

Ett ärende där uppgifterna lämnats i ett elektroniskt dokument skall handläggas i sak först sedan uppgiftslämnaren hos tullmyndigheten begärt tullklarering under åberopande av dokumentets tullidentifikationsnummer (tullid).

12 d §

Underrättelse om en tullmyndighets beslut med anledning av uppgifter som avses i 12 a § får ske genom överföring av ett elektroniskt dokument.

14 §

En tulldeklaration skall innehålla

1. varans nummer enligt tulltaxan i tulltaxelagen (1987:1068) eller enligt statistisk varuförteckning, som utfärdats av generaltullstyrelsen, och en kort varubeskrivning, om en sådan inte finns i de handlingar som bifogas deklarationen,
2. tullsats och annan skattesats,
3. varans tull- och skattepliktiga kvantitet samt värde,
4. grund för nedsättning av eller frihet från tull eller annan skatt,
5. belopp som skall betalas i tull och annan skatt.

För kontroll av uppgifter som avses i första stycket och av att varan får införas skall i tulldeklarationen eller annan handling lämnas de ytterligare uppgifter som regeringen föreskriver. I tulldeklarationen eller annan handling skall också lämnas de ytterligare uppgifter som regeringen föreskriver för tillämpningen av konventionen om förenkling av formaliteterna vid handel med varor. Regeringen får föreskriva att uppgifterna i tulldeklarationen skall lämnas i kodform.

Tullmyndigheten kan medge undantag från skyldighet att lämna uppgifter som avses i första stycket, om tullmyndigheten finner att den tullskyldige har avsevärd svårighet att lämna uppgifterna. Innebär medgivandet att den tullskyldige inte behöver lämna uppgift om varans nummer, kan tullmyndigheten bestämma att han skall lämna en sådan beskrivning av varan som behövs för varans förtullning.

Generaltullstyrelsen kan medge att de uppgifter som avses i första stycket får lämnas med hjälp av teleöverförda meddelanden eller andra automatiska metoder eller i form av upptagning för automatisk databehandling.

41 §

Den för vars räkning en vara förs ut ur landet (exportör) skall göra en skriftlig anmälan om utförseln till tullmyndighet. Anmälan skall innehålla uppgift om

1. varans nummer enligt statistisk varuförteckning som utfärdats av generaltullstyrelsen,
2. varans kvantitet och värde,
3. grund för återbetalning av eller befrielse från tull eller annan skatt på grund av utförseln.

Generaltullstyrelsen kan medge att de uppgifter som avses i första stycket får lämnas med hjälp av teleöverförda meddelanden eller andra automatiska metoder eller i form av upptagning för automatisk databehandling.

42 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om uppgifter och handlingar som skall lämnas till tullmyndigheten när en vara förs ut ur landet.

Tullmyndigheten kan förelägga exportören att lämna de ytterligare uppgifter som behövs för kontroll av anmälan om utförsel eller av annan uppgift i fråga om en vara som skall föras ut.

På grundval av de lämnade uppgifterna och den undersökning av varan, som kan behövas, kontrollerar tullmyndigheten att varan får föras ut.

På grundval av de lämnade uppgifterna och den undersökning av varan, som kan behövas, kontrollerar tullmyndigheten om det finns något hinder mot utförseln.

54 §

Tullmyndighet får, om det kan ske utan risk för att föreskrifter om införsel åsidosätts, överlämna åt ett bolag eller en förening som innehar tullupplag eller frihamn att utföra den kontroll som annars ankommer på tullmyndighet i samband med

1. att en vara skall läggas upp på upplaget eller i frihamnen,
2. att en vara som förvaras på upplaget eller i frihamnen skall tas om hand av hemtagare eller i övrigt tas ut från upplaget eller frihamnen, eller
3. att en vara sänds från eller till upplaget eller frihamnen enligt 7 § första stycket 1.

Tullmyndighet får, om det kan ske utan risk för att föreskrifter om utförsel åsidosätts, överlämna åt ett bolag eller en förening som bedriver godshantering att utföra den kontroll som annars ankommer på tullmyndighet i samband med att en vara skall föras ut ur landet.

94 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att

Till böter för tullförseelse döms den som uppsåtligen eller av oakt-

1. lämna uppgift eller *inge* handling enligt 13–15 §§, 16 § första stycket, 41 § eller 42 § första stycket, eller

2. lägga upp en vara på tullupplag enligt 50 § döms för tullförseelse till böter.

samhet

1. underlåter att lämna uppgift eller handling *om förhållanden som avses i 13-15 §§, 16 § första stycket, 41 § eller 42 § första stycket, eller lämnar oriktiga sådana uppgifter eller handlingar*, eller

2. underlåter att lägga upp en vara på tullupplag enligt 50 §.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

95 §

Ansvar för tullförseelse inträder inte, om *underlåtenheten* är belagd med straff i brottsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Ansvar för tullförseelse inträder inte, om *gärningen* är belagd med straff i brottsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

106 §

Beslut om godkännande av ombud enligt 13 § andra stycket, uppdrag att utföra tullmyndighets kontroll enligt 54 § 2 och 3 och medgivande att betala tull och annan skatt enligt särskild tullräkning samt om hemtagningsstillstånd och andra tillstånd som utfärdats enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får, om det finns skäl till det, återkallas av generaltullstyrelsen och, om styrelsen inte meddelat beslutet, av annan tullmyndighet.

Beslut om godkännande av ombud enligt 13 § andra stycket, uppdrag att utföra tullmyndighets kontroll enligt 54 § och medgivande att betala tull och annan skatt enligt särskild tullräkning samt om hemtagningsstillstånd och andra tillstånd som utfärdats enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen får, om det finns skäl till det, återkallas av generaltullstyrelsen och, om styrelsen inte meddelat beslutet, av annan tullmyndighet.

Tullmyndigheten kan i dessa fall förordna att beslutet om återkallelse skall gälla omedelbart.

110 §

Regeringen får, med avvikelse från denna lag, meddela föreskrifter om hur varor skall anmälas till tullklarering i vissa fall, när varor införs till tullområdet på järnväg, med post eller med luftfartyg.

Regeringen får, med avvikelse från denna lag, meddela föreskrifter om hur varor skall anmälas till tullklarering i vissa fall, när varor införs till *eller utförs från* tullområdet på järnväg, med post eller med luftfartyg.

114 §

Tullmyndigheterna skall på begäran tillhandahålla Sveriges riksbank, riksskatteverket, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, *statens pris- och kartellnämnd* och länsskattemyndighet uppgifter

Tullmyndigheterna skall på begäran tillhandahålla Sveriges riksbank, riksskatteverket, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, *statens pris- och konkurrensverk* och länsskattemyndighet

Nuvarande lydelse

som förekommer hos tullmyndigheterna och som rör import eller export av varor.

Föreslagen lydelse

uppgifter som förekommer hos tullmyndigheterna och som rör import eller export av varor.

I tullregisterlagen (1989:0000) finns bestämmelser om utlämnande till vissa myndigheter av uppgifter ur tullregistret på medium för automatisk databehandling.

Prop. 1989/90: 40
Bilaga 3

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för
varusmuggling

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1960:418)
om straff för varusmuggling att 1 och 5 §§ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Den som utan att ge det tillkänna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods, för vilket tull eller annan allmän avgift skall erläggas till statsverket eller som enligt stadgande i lag eller författning ej må införas eller utföras, döms, om gärningen sker uppsåtligen, för **varusmuggling** till böter eller fängelse i högst två år. Gäller gärningen narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) skall dömas till fängelse i högst tre år.

Första stycket gäller även, när någon genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller medelst annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods uppsåtligen föranleder, att tull eller annan allmän avgift undandras statsverket eller att gods införes eller utföres i strid mot förbud.

Första stycket gäller även, när någon i tulldeklaration eller i samband med tullbehandling av gods genom vilseledande eller genom att på annat sätt lämna oriktig eller ofullständig uppgift eller genom att ändra i program eller upptagning eller på annat sätt påverka resultatet av en automatisk informationsbehandling, uppsåtligen föranleder, att tull eller annan allmän avgift undandras statsverket eller att gods införes eller utföres i strid mot förbud.

5 §²

Den som av grov oaktsamhet förövar gärning som avses i 1 eller 4 § döms till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall skall dock inte dömas till ansvar.

Första stycket gäller även när någon, genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller genom annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods eller prövning som avses i 4 § 4, av grov oaktsamhet föranleder fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras staten eller för att gods införes eller utföres i strid mot förbud.

Första stycket gäller även när någon

1. i tulldeklaration eller i övrigt i samband med tullbehandling av gods genom vilseledande eller genom att på annat sätt lämna oriktig eller ofullständig uppgift eller genom att ändra i program eller upptagning eller på annat sätt påverka resultatet av en automatisk informationsbehandling, eller

2. genom vilseledande i samband med prövning som avses i 4 § 4, av grov oaktsamhet föranleder fara för att tull, annan skatt eller avgift un-

¹ Senaste lydelse 1985:10

² Senaste lydelse 1987:1067

dandras staten eller för att gods in-
förs eller utförs i strid mot förbud.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1989-10-10

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Wieslander, regeringsrådet Bertil Werner, justitierådet Ulf Gad.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 14 september 1989 har regeringen på hemställan av statsrådet Odd Engström beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till tullregisterlag, m. m.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Per Kjellsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Förslaget till tullregisterlag

5 §

Enligt 5 § i det remitterade förslaget skall tullidentifikationsnummer (tullid), unikt för varje ärende, personnummer och organisationsnummer vara grundläggande sökbegrepp i det datoriserade tullregistret. En näringsidkare skall, när han i ett tullärende upprättar ett elektroniskt dokument, förse detta med ett tullid ur en alfanumerisk serie som tilldelats honom av tullen. Denna ordning bör framgå av lagtexten som därmed också blir lättillgängligare. Lagrådet föreslår att 5 § ges följande lydelse:

”Varje ärende enligt 2 § 1. och 2. som någon anhängiggör skall förses med ett tullidentifikationsnummer (tullid).

Tullid, personnummer och organisationsnummer är grundläggande sökbegrepp i tullregistret.”

6 §

Enligt remissen skall generaltullstyrelsen ha tillgång till och kunna påverka hela tullregistret medan övriga tullmyndigheters behörighet i detta avseende begränsas. Detta framgår klarare om paragrafen ges följande innehåll:

”Samtliga tullmyndigheter får ha terminalåtkomst till tullregistret. Annan tullmyndighet än generaltullstyrelsen får dock endast ta del av de uppgifter som behövs i myndighetens verksamhet.”

8 §

I paragrafen tas bestämmelser upp om bevarandetid för uppgifter i tullärenden. Den självklara utgångspunkten för bestämmelserna är att allmänna handlingar skall bevaras. I första stycket bör därför lämpligen anges att uppgifter som hör till ett tullärende skall utgå ur registret (gallras ut) sex år efter utgången av det kalenderår då uppgiften lämnades. Den föreslagna bestämmelsen i tredje stycket att uppgifter som inte längre bevaras skall gallras ur registret senast tre månader efter bevaringstidens utgång kan föranleda missförstånd om vilken bevarandetid som egentligen gäller. Stycket bör därför utgå.

9 §

Lagrådet föreslår att det nya begreppet ”elektroniskt dokument” definieras i lag och tas in i tullagen (12 a §). En hänvisning dit tas in i 9 § tullregisterlagen, som kan ges lydelsen:

”Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till en juridisk person att förmedla uppgifter i elektroniska dokument som avses i 12 a § tullagen (1987:1065) till och från tullregistret.”

Prop. 1989/90: 4
Bilaga 4

Förslaget till lag om ändring i tullagen

12 a §

Det remitterade lagförslaget bygger på att ett nytt begrepp införs i rättssystemet, det elektroniska dokumentet, vars innehåll i förening med en uppgift om dess utställare kan entydigt bestämmas genom en ADB-teknisk kontrollprocedur knuten till databehandlingen. Enligt lagrådets mening bör detta begrepp definieras i lagstiftningen och lämpligen tas in i tullagen. Förevarande paragraf kan då ges följande lydelse:

”Generaltullstyrelsen kan ge tillstånd till att tulldeklaration och andra uppgifter som skall avges enligt denna lag eller enligt lagen (1987:1069) om tullfrihet m. m. får lämnas genom ett elektroniskt dokument till tulldatasystemet eller på annat sätt med hjälp av automatisk databehandling.

Med ett elektroniskt dokument avses en upptagning vars innehåll och utställare kan verifieras genom ett visst tekniskt förfarande.

Ett tillstånd enligt första stycket får förenas med villkor om det tekniska förfarandet för uppgiftslämnandet och om förfarandet i övrigt.

En tullmyndighet får genom tulldatasystemet överföra elektroniska dokument och andra upptagningar till en uppgiftslämnare.”

12 b §

I paragrafen föreslås regler om när ett elektroniskt dokument i förvaltningsrättslig mening skall anses ha kommit in till en tullmyndighet. Förslaget innebär att ett sådant dokument oberoende av var det befinner sig skall anses inkommet till myndigheten när det kan läsas hos myndigheten. Genom den föreslagna bestämmelsen uppnås visserligen inte full överensstämmelse med tryckfrihetsförordningens föreskrifter om när en upptagning som avser personregister blir att betrakta som allmän handling (2 kap. 6 § första stycket, jämfört med 2 kap. 3 § andra stycket TF) men någon annan lösning än den föreslagna synes med hänsyn till syftet med bestämmelsen f. n. ej praktiskt möjlig.

Förmedlingen av uppgifter i ett elektroniskt dokument till och från tullregistret synes kunna ske även genom annan myndighet än tullmyndighet, t. ex. televerket. Andra stycket i 12 b § bör med hänsyn härtill ges följande lydelse:

”Om uppgifter i ett elektroniskt dokument förmedlas genom annan myndighet än tullmyndighet eller genom juridisk person efter bemyndigande enligt 9 § tullregisterlagen (1989:0000) anses dokumentet dock ha kommit in till tullmyndigheten redan när det tagits emot och kan antas ha avskilts för tullmyndigheten hos förmedlaren.”

Tredje stycket i 12 b § bör som en följd av lagrådets förslag i 12 a § till legal definition av begreppet elektroniskt dokument kunna utgå.

12 c §

Enligt remissförslaget skall skyldighet att verkställa en materiell prövning av ett tullärende inträda först när en begäran om tullklarering gjorts.

Formell anhängighet föreligger dock redan i och med att ett elektroniskt dokument försetts med ett visst tullid inkommit till tulldatasystemet. Lagrådet anser att detta framgår klarare om 12 c § utformas på följande sätt:

”Om uppgifter lämnas genom överföring av ett elektroniskt dokument till tulldatasystemet skall tullmyndigheten handlägga ärendet i sak först sedan uppgiftslämnaren begärt tullklarering under åberopande av dokumentets tullidentifikationsnummer (tullid).”

94 och 95 §§

Paragraferna innehåller ansvarsbestämmelser för överträdelse av vissa föreskrifter i tullagen, s. k. tullförseelser. De centrala straffbestämmelserna för överträdelse av föreskrifter om in- och utförsel av varor finns i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling. Straffbestämmelser om lämnande av oriktiga uppgifter finns också i brottsbalken. Vidare finns i tullförordningen en bestämmelse för lämnande av oriktiga statistiska uppgifter. Sedan 1986 finns därjämte en administrativ sanktion på tullområdet i form av s. k. tulltillägg (83 § m. fl. tullagen).

Det föreslagna tillägget i 94 § första stycket första punkten har föranletts av uppgifter om att oklarhet anses föreligga om bestämmelserna i dess nuvarande lydelse omfattar även det fall att oriktiga uppgifter lämnas i en handling. Ett oriktigt uppgiftslämnande torde emellertid enligt gällande lag vara straffbart endast i den mån förfarandet faller under straffbestämmelserna i brottsbalken eller varusmugglingslagen. I lagrådsremissen har inte anförts något skäl som talar för att ett vidgat straffansvar är påkallat. Frågan torde komma att uppmärksammas av varusmugglingsutredningen. Någon ändring av 94 och 95 §§ synes därför inte böra göras nu.

Förslag till lag om ändring i lagen om straff för varusmuggling

1 och 5 §§

I 1 och 5 §§ andra styckena i det remitterade förslaget föreslås, trots att varusmugglingslagen i dess helhet är föremål för översyn, att det straffbara området avseende varusmuggling redan nu utvidgas till att avse även otillbörlig påverkan av en automatisk informationsbehandling. För att bestämmelserna skall bli mera lättillgängliga kan utvidgningen göras i form av ett tillägg till den nuvarande lagtexten.

I remissen föreslås vidare att en komplettering görs av de nuvarande bestämmelserna såvitt gäller lämnande av oriktig uppgift så att därmed likställs ofullständig uppgift. Inom åtskilliga rättsområden medför oriktig uppgift och oriktigt meddelande påföljder och sanktioner av olika slag. Så är fallet inom skatteområdet bl. a. vad gäller skattetillägg och eftertaxering enligt taxeringslagen (1956:623) och skattebedrägeri och vårdslös skatteuppgift enligt skattebrottslagen (1971:69). I dessa författningar har begreppet oriktig uppgift samma innebörd. Därmed avses positivt oriktig uppgift, bristfällig och ofullständig uppgift samt underlåtenhet att lämna uppgift av betydelse. Samma betydelse av begreppet oriktig uppgift tillämpas allmänt. [Se lagrådets yttrande angående förslag till lag (1988:213) om ändring i rättshjälpslagen (1972:429), se prop. 1987/88:73 s.108 f].

Lagrådet föreslår att 1 och 5 §§ andra styckena varusmuggningslagen ges följande lydelse:

Prop. 1989/90: 40
Bilaga 4

1 § andra stycket

”Första stycket gäller även, när någon genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller genom annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods uppsåtligen föranleder, att tull eller annan allmän avgift undandras staten eller att gods införs eller utförs i strid mot förbud. Detsamma gäller när någon genom att ändra i program eller upptagning eller på annat sätt olovligen påverkar resultatet av en automatisk informationsbehandling.”

5 § andra stycket

”Första stycket gäller även när någon, genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller genom annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods eller prövning som avses i 4 § 4, av grov oaktsamhet föranleder fara för att tull, annan skatt eller avgift undandras staten eller för att gods införs eller utförs i strid mot förbud. Detsamma gäller när någon genom att ändra i program eller upptagning eller på annat sätt olovligen påverkar resultatet av en automatisk informationsbehandling.”

Datainspektionen (DI) har anmodats avge yttrande enligt 2 a § datalagen (1973:289) över förslag till tullregisterlag m. m. Med anledning härav får DI anföra följande.

Det remitterade förslaget innebär en precisering av vad som skall gälla i fråga om ändamål, innehåll, insamlande, åtkomst, utnyttjande och utlämnande av uppgifter samt gallring m. m. i det blivande tullregistret.

DI har tidigare yttrat sig över delbetänkandet (SOU 1989:20) av utredningen om lagstiftningsbehovet vid tullmotoriseringen (TDL-utredningen). Sammanfattningsvis instämde DI i huvudsak i utredningens bedömningar och tillstyrkte i stort förslagsförslaget. När DI nu har att avge yttrande skall enligt 11 § dataförordningen (1982:420) en bedömning av tullregistret ske enligt samma grunder som vid prövning av ett tillståndsärende.

2 § fjärde punkten tullregisterlagen

Enligt motiven till lagförslaget skall de uppgifter insamlas och registreras i tullregistret som är nödvändiga för att tullmyndigheternas skyldighet ifråga om att tillhandahålla uppgifter till andra myndigheter skall kunna uppfyllas. Detta skall gälla även sådan informationsskyldighet som tullmyndighet kan ha gentemot utländsk tullmyndighet enligt tullsamarbetsavtal. På sikt förefaller det möjligt att en sådan informationsskyldighet kan komma att fullgöras genom att uppgifterna överförs på elektronisk väg.

Som DI påpekade redan i sitt yttrande över TDL-utredningens delbetänkande erfordras enligt 7 kap. 16 § sekretesslagen (1980:100) DIs medgivande till utlämnande av personuppgifter om det kan antas att uppgiften skall användas för automatisk databehandling i utlandet. Något medgivande behövs dock inte, om personuppgiften skall användas för automatisk databehandling enbart i stat som har anslutit sig till Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (Europarådskonventionen). Medgivande erfordras även om personuppgiften utlämnas till utlandet på papper, under förutsättning att det kan antas att den sedan registreras på ADB-medium. Det kan antas att utländska tullmyndigheter har eller kommer att införa ADB-stöd vid sin ärendehantering. DIs medgivande måste då inhämtas vid fullgörande av informationsskyldighet genom tullsamarbetsavtal i de fall myndigheten ifråga tillhör en stat som inte tillträtt Europarådskonventionen. Skulle någon annan ordning i detta hänseende vara önskvärd fordras ett uttryckligt författningsstöd härför.

För att kunna göra den erforderliga bedömningen i integritetsfrågan måste DI utreda hur integritetsskyddet är utformat i varje enskild stat som skall erhålla uppgifter ur tullregistret och som inte anslutit sig till Europarådskonventionen. Detta är en tidsödande process som förmodligen kommer att kräva medverkan av andra myndigheter. I tullmyndigheternas

intresse borde därför problemställningen lösas inom ramen för tullregisterlagstiftningen.

Prop. 1989/90: 40
Bilaga 5

Mot bakgrund av det anförda anser DI att det är en allvarlig brist att dessa problem inte har analyserats i lagstiftningsärendet. DI ställer sig därför tveksam till om förslaget till tullregisterlag bör föreläggas riksdagen i nuvarande skick.

5 § andra stycket tullregisterlagen

Vissa sökbegrepp anges i 5 § andra stycket. Av motiven till bestämmelsen framgår emellertid att även andra sökbegrepp skall kunna användas.

Enligt uttalande i motiven till tullregisterlagen skall tullregistret inte få användas för den typ av brottsspaningsarbete för vilket tullens spaningsregister (SPADI) förs. I tullmyndigheternas klareringsarbete ingår dock som ett led kontroll och övervakning. För sådan verksamhet skall tullregistret få användas. Detta medför att tullregistret torde komma att innehålla uppgifter om att någon kan misstänkas för brott. En obegränsad sökmöjlighet kan därför medföra risk för otillbörligt integritetsintrång bland annat därigenom att en sammanställning av uppgifter om brottsmisstänkta personer enkelt låter sig göras. För att få registrera uppgifter om att någon är misstänkt för brott fordras enligt 4 § datalagen att det föreligger synnerliga skäl. Undantag från kravet på synnerliga skäl föreligger endast för myndighet som enligt lag eller annan författning har att föra förteckning över sådana uppgifter.

I sitt yttrande över delbetänkandet anförde DI att ju friare sökbegrepp som kan användas desto större blir risken för integritetsintrång. Sökbegreppen borde därför begränsas så långt det var möjligt. DI vill härutöver peka på att tryckfrihetsförordningens regler innebär att en myndighet med anledning av en ansökan om utbekommande av allmän handling måste använda alla de tekniska möjligheter som myndigheten förfogar över för att ta fram de begärda uppgifterna, även om myndigheten inte begagnar sig av denna möjlighet i sin normala verksamhet. Det krävs endast att det kan ske med rutinbetonade åtgärder. Enbart om myndigheten enligt lag eller förordning, eller enligt särskilt beslut som grundar sig på lag, saknar befogenhet att själv ta fram uppgifterna kan ett utlämnande undvikas. Mot denna bakgrund har frågan om vilka sökbegrepp som får användas i ett register fått allt större betydelse för integritetsskyddet.

Visserligen är de flesta uppgifter som ingår i tullregistret sekretessskyddade. Tullmyndigheten är emellertid skyldig att först använda tillåtna sökbegrepp för att ta fram de begärda uppgifterna. Först därefter kan sekretessprövningen göras. DI anser mot denna bakgrund alltjämt att det från integritetssynpunkt vore att föredra att sökbegreppen uttömmande reglerades i lagen eller att vissa sökbegrepp förbjöds. Om de överväganden som måste göras för en sådan reglering av tidsskäl inte nu är möjliga, vill DI peka på möjligheten att regeringen i lagen bemyndigas att i den kommande tullregisterförordningen närmare reglera vilka sökbegrepp som skall vara tillåtna.

I denna bestämmelse regleras terminalåtkomsten till tullregistret. Av mot-ivuttalanden framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela de närmare föreskrifter som kan behövas. Om sådana föreskrifter inte kan anses vara rena verkställighetsföreskrifter till lagen, torde krävas särskilt bemyndigande i anslutning till lagrummet.

Enligt motivuttalanden till bestämmelsen skall med tullmyndighet även avses sådan utländsk myndighet som fullgör svensk tulltjänst med stöd av lagen (1959: 590) om gränstullsamarbete med annan stat. Detta förhållande bör framgå av lagtexten.

DI vill i detta sammanhang hänvisa till vad inspektionen ovan har anfört i fråga om rätten att lämna ut uppgifter från registret till annan stat, om det kan antas att uppgiften blir föremål för ADB-bearbetning eller registrering på ADB-medium i den staten.

Övriga synpunkter på tullregisterlagen

TDL-utredningen föreslog i sitt delbetänkande att registeransvaret för tullregistret skulle regleras i tullregisterlagen. Lagförslaget innehåller inte någon sådan reglering. I sitt remissvar påtalade DI att frågan om vem som i varje särskilt fall är registeransvarig eller delregisteransvarig normalt borde utredas med utgångspunkt från definitionen av termen registeransvarig i datalagen och att endast om lagstiftaren önskade frångå datalagens lösning på ansvarighetsfrågan borde denna regleras i en specialförfattning. DI ansåg i sitt yttrande över delbetänkandet att den lösning utredningen stannat för, att generaltullstyrelsen och tullmyndigheterna skulle vara registeransvariga, i och för sig torde följa redan av datalagens bestämmelser. Datalagens reglering av registeransvarighetsfrågorna bereder många gånger tillämpningssvårigheter, vilket torde framgå av förarbetena till datalagen (prop. 1973:33 s. 119 f). Det är inte alldeles självklart att mottagningsfunktionen och de enskilda exportörerna eller importörerna inte är att anse som registeransvariga enligt datalagen. Dessutom bör beaktas risken för att en framtida teknisk förändring i tulldatasystemet medför att frågan om registeransvarets fördelning får ett annat svar än som från början avsetts. Bland annat av denna anledning ansåg DI att registeransvaret, om man avsåg att endast generaltullstyrelsen och tullmyndigheterna skulle bli registeransvariga, borde regleras i tullregisterlagen. DI förordar fortfarande att det i så fall intas en särskild bestämmelse om registeransvaret i tullregisterlagen. Bestämmelsen bör utformas som ett gemensamt registeransvar för generaltullstyrelsen och de lokala tullmyndigheterna, enligt mönster från SLÖR-registret.

Övriga förslag till lagändringar

DI har inget att erinra mot förslagen till ändring i tullagen (1987:1065) och varusmuggningslagen (1960:418).

